

Біг Мак. Перезавантаження
Сергій Вікторович Жадан

Усе починається з вокзалу – зустрічі й прощання, дороги та краєвиди, обличчя та вчинки... Одного разу потрібно зважитися й вирушити в подорож назустріч майбутньому, щоб віднайти точку відліку – або кнопку «перезавантаження». Тож наші мандри лише починаються...

До видання ввійшли як уже знайомі читачеві, так і малознані оповідання одного з найвідоміших письменників сучасної України.

Сергій Жадан

Біг Мак. Перезавантаження

Збірка

Обережно! Ненормативна лексика!

Перший розділ

Берлін, який ми втратили

Ми набрали стільки різної музики, що слухати її вже ніхто не хотів. Якись сербські народні оркестри, старі саундтреки, до того ж Сильві, як завжди, мала повні кишені свого прибабаханого нового джазу, який вона всім рекомендувала і який, крім неї, ніхто не слухав, бо цей новий джаз слухати

просто неможливо. Мені взагалі здається, що, коли людина довго й наполегливо про щось розводиться, це свідчить лише про те, що вона сама все це щойно вигадала, скажімо, новий джаз; думаю, Сильві могла відкопати ці записи де-небудь на студії в себе в Празі, попсувати як слід плівки й тепер видавати їх за атональну музику. Хоч могла цього й не робити. Десь між кріслами нашого «рено», укупі з банками коли та путівниками, мала бути ще пара альбомів старого-доброго Лу Рида, якраз періоду його найбільшого цвітіння і токсикозу, касети теж, до речі, були чеськими, така собі фірма «Глобус» шмаляла по гарячих слідах великої європейської трансформації на межі 80-х, вигрібаючи все із золотих запасів поп-музики, ось і старий-добрий Лу Рид, що називається, попав. Але до нього черга навряд чи дійде – надто енергійно Сильві вистукує пальцями по керму в такт – якщо це можна назвати тактом – атональному місиву, що, мов із м'ясорубок, лізе із захриплих динаміків, умонтованих у передню панель.

– Сильві, це просто якийсь кінець цивілізації! – кричу я із заднього сидіння. – Ти справді у вільний час слухаєш це без примусу?

Сильві сміється, але, схоже, жарту мого не розуміє, та і який це в задницю жарт – так, щось подібне до її атонального джазу. Наш приятель Гашпер, безпосередній і єдиний власник авто, валяється на правому передньому кріслі й слабо відслідковує перебіг подій навколо себе.

Учора ми розійшлися десь о пів на третю ночі, перед тим довго пили, намагаючись визначити, коли саме нам краще виїхати. Останню упаковку пива купували вже на автозаправці, Гашпер дозволяв собі іноді такі радощі життя – набратися пива й ганяти заспанним Віднем, зрізаючи на поворотах і сигналячи поодиноким жандармам.

Можливість санкцій його не лякала – у себе вдома, у Любляні, він міг купити нове посвідчення водія так само легко, як упаковку з пивом на віденській нічній автозаправці. Ми ще здирали з пива запальничками металеві кришечки, хоч можна було їх просто скручувати; в об'єднаній Європі навіть із пива почали робити фаст-фуд, американці просто засирають мізки всьому світові своїми ноу-хау на зразок пивних пляшок із різьбою чи холодного зеленого чаю в банках. Наприкінці Гашпер переповідав анекдоти про боснійців, потому ми розійшлися, щоб уже о дев'ятій ранку запакувати свої речі в багажник «рено» й вирушити з березневого і холодного Відня просто в напрямку Берліна.

Сісти знову за кермо Гашпер не наважився, мав іще трохи відійти, тож поступився водійським місцем Сильві, котра, як і належиться юній порядній чешці, пиво з нами вночі на автозаправці не пила, а отже, і синдромів особливих не мала, сіла собі за кермо й давай нипати ранковими віденськими вуличками в пошуках траси на Берлін, бо дороги ніхто з нас, ясна річ, не знав, точніше, Гашпер знав, але не в такому стані.

Гашпер відверто віддуплявся, важко вдихав повітря й так само важко видихав його на бортове скло, від чого воно бралось теплою густою парою. Сильві наївно вмикала двірники й не могла зрозуміти, чому пітніють вікна.

– Сильві, це зміна тиску, – кажу я їй. – Двірники тут не допоможуть. Джаз, до речі, теж.

Так уже складається, що я маю пити сам. Між Сильві й Гашпером існує джентльменська угода, що десь там після умовного перетину австрійсько-німецького кордону він її підмінить за кермом, а на автобані пити він все ж таки не наважується, тож я собі відкриваю чергову банку, зідравши з неї чеку, і намагаюсь підтримувати розмову. Загалом, перша сотня кілометрів мені знайома, торік я іздив тут автостопом, мене тоді підібрав якийсь божевільний панк, який весь час нервово пив спрайт, його сушило, схоже, він був з обкурки, але гнав-таки на захід, бо мусив, уже не знаю, що там у нього було, може, мама чекала, однак вигляд у нього був нещасний. Коли я дістав із наплічника пляшку води, він спитався: «Чи це не водка, бува, у вас же там, у Росії, усі п'ють водку». – «Ні, не водка», – кажу, і він весело розсміявся. Тупий якийсь панк трапився. Зараз я намагаюсь переповісти все це Сильві, виловлюючи її увагу з атональних джазових ям і порожнин, вона погоджується: «Так, справді тупий панк», – що тут скажеш, розмова не в'яжеться, і я відкриваю наступну банку, однаково поки що нічого цікавого – голі пасовища, безлисті лісосмуги, печальна березнева Австро-Угорщина, мабуть, саме такою її й запам'ятали радянські піхотинці навесні 45-го, депресивний доволі ландшафт, ось вони й хуячили наліво і направо елітні дивізії нещасних націонал-соціалістів. У цей час касета добігає кінця й тут-таки починає розкручуватись у зворотному напрямку, новий джаз знову бере за горло, і я заходжуся шукати під кріслами забутого й присипаного фісташками старого-доброго Лу Рида. «Джаз – музика для товстих», – кажу я Сильві й міняю касети.

Десять уже на німецькій території нам трапилася військова колона, що розтяглася на добрих два десятки кілометрів. Тягачі та джипи мляво котилися собі зі сходу на захід, у просторих кабінах сиділи стрижені контрактники й незадоволено реагували на загальну увагу до себе. Уздовж колони літали бойові гелікоптери, розганяючи припухлих від такої кількості бронетехніки печальних баварських ворон. Гашпер, до якого повернулася природна зухвалість, сидів тепер за кермом і весело сигналив сонним сержантам, котрі на кожен сигнал висувалися з вікон і уважно розглядали нашу малолітражку, не випускаючи із зубів дешевий галуаз. Куди можна переганяти стільки військової техніки? Схоже, бундесвер вирішив перекинути під шумок, пов'язаний із посівними в країнах ЄС, кілька загонів швидкого реагування поближче до Фрайбурга, щоб традиційно надавати по жирній задниці розімлілим від глобалізації французам, зайняти кілька прикордонних містечок, вистріляти комуністів і арабів, зробити це, скажімо, за допомогою євреїв, спалити кілька супермаркетів і так само непомітно повернутися, ховаючи сліди за димовими завісами. Я ділюсь цією думкою з Гашпером.

– Ні, ти що, – Гашпер ще не зовсім отямився, але говорить уже виразно, – ти подивися на них, вони просто не знають, де та Франція розташована.

Я визирнув у вікно. У тягачі, який ми саме обганяли, сидів товстий солдат, скоріше порізаний, ніж поголений, і пив із пляшечки мінералку. Я протер долонею запітніле скло й подивився на солдата ще раз. Той помітив мене й відповів бадьорим мілітарним поглядом. Я заплющив очі й спробував більше про нього не думати.

Під Мюнхеном Гашпер загання авто на заправку і я йду по чергове пиво. Важко їхати зрання, навіть якщо це хороший автобан, а не розбита східноєвропейська траса, де на узбіччях лежить гравій – сірий і холодний,

як на морському узбережжі, однаково важко, надто коли нічого робити, пиво скінчилося, навіть джаз скінчився, усе хороше в цьому житті закінчується на третій-четвертій годині автомобільного перегону й залишається відслідковувати, як у діджеїв ефемок чимдалі на північ змінюється вимова, та й музика змінюється, хоча, за великим рахунком, – те саме гівно. У магазинчику біля автозаправки кілька молодих гомосексуалістів, розмовляючи російською з легким білоруським акцентом, вибирають собі сонячні окуляри.

Я тримаю в кожній руці по дві пляшки й зупиняюсь подивитися – виберуть чи ні. На вулиці плюс п'ять, і до самого Берліна тягнуться хмари, треба принаймні глянути, що вони з цим добром робитимуть. Один із них різко повертається до мене і, демонструючи вибрані окуляри якогось дурнуватоого рожевого кольору, питає, ну як, мовляв, пасує, – ок, кажу, саме під колір твоїх очей. Він ображається й кладе окуляри назад. Я повертаюся до авта й відкриваю першу пляшку. Ще кілька сотень кілометрів – і має бути Берлін, куди ми втрюх ідемо – без певної мети й так само без особливого бажання. Ну, але раз уже домовилися, то треба їхати, та й залишилося зовсім небагато – три години доброю трасою, яку в різних місцях постійно добудовують, Дойчланд росте й міцніє, хороша країна, що тут казати, трохи менше б японців із їхніми «кодаками», і взагалі було б супер, але й так нічого, тим більше, що ось він – Берлін, не минуло й півдобі, як ми в'їжджаємо в його передмістя. Гашпер стверджує, що знає тут кілька хороших дешевих готелів, ми відповідаємо, що так не буває, готелі бувають або хороші, або дешеві, зазвичай це не комбінується.

Урешті ми заблукали. Гашпер ганяв вулицями, щоразу йому здавалося, що він уже впізнає дорогу і що наші дешеві й водночас хороші готелі десь поруч, от-от – і ми в них уселимося. Поступово він почав нервувати, різко тиснути на гальма перед світлофорами й питатися дороги в усіх, кого можна було зустріти цього темного дощового вечора на берлінських хідниках, кілька разів навіть зупинявся біля курвів, які стояли на кожному перехресті в білих панчохах, шкіряній амуніції й високих гренадерських чоботах, тримаючи в руках великі парасольки. Курви спочатку сприймали Гашперове питання про готель як натяк, але, помітивши Сильві, яка злякано посміхалася до них із салону, енергійно лаялися добірною німецькою, утім, із відчутною слов'янською інтонацією. Урешті, з якоїсь спроби, уже по восьмій вечора, Гашперові його затія вдалася, і ми вивантажилися біля підозрілого сірого будинку, на якому справді було написано «пансіонат».

На рецепції сидить чувак із кульчиками в обох вухах, говорить сербською й дивиться футбол. Гашпер, як земляк, швидко з ним торгується, готель справді дешевий, ми викладаємо бабки, але коридорний не хоче нас відпускати, він відверто нудиться, і ми для нього ні більше, ні менше як брати-слов'яни, хоча в цьому місті він міг би знайти собі кілька сотень тисяч таких родичів, починаючи з вуличних курвів, хоч на курвів у нього грошей, мабуть, немає, оскільки готель справді дешевий, багато не заробиш. Ми сідаємо на свої торби й дивимося футбол, грає Мюнхен з Манчестером. «Ти за кого?» – питаю я його. «Та мені насрати, – каже коридорний, – я просто спорт люблю», – і тут-таки дістає з-під ящика великий, туго напханий джойнт і пропонує нам, ну, а ми й не відмовляємося.

Закінчується перший тайм.

...Я схиляюсь над рукомийником і засовую голову під струмені холодної води. На якусь мить мені кращає, потім знову починається колотун і голова болить спершу зліва направо, а потім навпаки, і так безперестанку. Телевізор увімкнено на «емтіві», порноканалів у цьому готелі, звісно, немає, які можуть бути порноканали з такими коридорними. У кімнаті стоять два ліжка, на них два комплекти постільної білизни, на двох нічних столиках лежать два нових тестаменти в шкіряних оправах, загальна пропорційність лише посилює напади нудоти, хоча припускаю, що це може бути просто від пива. Або від «емтіві».

Мені подобаються міста впродовж перших кількох годин перебування. Тоді вони ще ховають безліч несподіванок, і уявлення про них чисте, мов готельна білизна або ксероксний папір, – за кожним рогом може початися будь-що, і оте будь-що – значно важливіше й привабливіше за всі твої топографічні знання. Ось і Берлін закохує в себе з першого погляду, здоровенний і наповнений новобудовами, так, мабуть, виглядав Вавилон перед тим, як там почали будувати всілякі сумнівні вежі.

Я вже бачив курвів, я бачив обкуреного коридорного, я навіть устиг привітатися з кількома сусідами-турками, так само, здається, чимось накачаними, хоч, може, це в них ментальне. Загалом Берлін справляв цілком непогане враження. Цікаво, чи є тут німці?

Сильві, як найпритомніша з нас трьох, знаходить на рецепції програмку фестивалю сучасної музики, який ось-ось закінчиться, і заявляє, що ми мусимо їхати просто зараз – ми ще встигаємо – на завершальний концерт французького оркестру, який є одним із найкращих у своїй галузі, себто з її слів випливало, що якби атональна музика поділялася на кращу й гіршу, то цей оркестр був би чемпіоном, так що вибору ми позбавлені, треба їхати. Гашпер устигає переодягти сорочку, я – поклатати пультом: порноканалів немає, – і ми знову запихаємося в авто. На поворотах салоном перекочуються порожні банки з-під пива й лопотять на протязі путівники. Берліном, очевидно, можна іздити кілька днів поспіль, і пейзаж не видаватиметься знайомим. Місто так щедро заповнене риштуваннями, що можна припустити, як місцеве населення щоранку виходить зі своїх будинків і заскочено не впізнає пейзажу, який устиг змінитися дослівно за одну ніч. Берлін скидається на юну особу чоловічої статі, такого собі петеушника, котрий недавно почав курити й мастурбувати, від чого його голос зазнає щоденних трансформацій (від куріння, мається на увазі), та й узагалі – він щодня витягується на додатковий міліметр, виростаючи із затуляної шкільної форми. Я люблю міста, де багато будують. Там є робота для всіх. Навіть для турків.

У буфеті концертної зали алкоголь відчутно дорожчий, до того ж утворюється черга, очевидно, з меломанів. Але ми встигаємо вихилити по пиву й, реагуючи на енергійні заклики Сильві, ідемо шукати свої місця. Публіка не віщує нічого доброго. Сцену розташовано внизу, посеред зали, згори зі стелі звисає кілька десятків мікрофонів, як душові крани в загальній лазні. Сильві каже, що тут дуже добра акустика, одна з найкращих зал у Європі й саме тут треба слухати атональну музику. «І новий джаз», – додаю я, і Сильві погоджується.

Неквапно почали виходити музиканти. Дехто був у джинсах, дехто у светрах, у спортивних костюмах не було нікого, і на тому спасибі. Останньою вийшла

диригентка. Жінка. Це був добрий знак. Попереду передбачалася пауза, але спочатку треба було вислухати хвилин сорок забойного атонального саунду. Сильві справді зналася на такій музиці, вона вся напружилась і вистукувала пальцями по невидимій клавіатурі. Їй простіше – вона піаністка.

Але народ переважно варився, праворуч від мене мужик просто заснув, чесне слово, під час атональних пауз його сопіння рельєфно проступало в загальній тиші. Акустика все-таки.

Поночі ми знову опиняємося на дощовій вулиці. Після концерту одна меломанка встигає попередити нас, що насправді фестиваль іще не скінчився, що остання акція (вона так і сказала – «акція») саме починається в залах очікування колишнього Гамбурзького вокзалу, який нині переробили під великий культурний центр, хуйнули туди купу бабок, тепер забавляються там, як собі хочуть, тому, якщо ми справжні меломани, просто мусимо туди поїхати, вибору в нас знову немає, сама вона, на жаль, поїхати не може, бо має проблеми зі сном і в цей час повинна приймати снодійне, – для чогось розповідає вона, і враження таке, що своє снодійне вона вже прийняла й ним не обмежилася. «Вокзал там», – показує вона рукою кудись у дощ і махає нам на прощання тією ж таки рукою.

Можливо, ми їй уже снімось.

Гашпер знову сідає за кермо й відчайдушно викручує його в пошуках Гамбурзького вокзалу. Неподалік Бранденбурзьких воріт, якраз під болотяного кольору російським Т-34, стоїть чувак із дипломатом. Гашпер пригальмовує біля нього й висовується у вікно. «Мен, – питає, – не підкажеш, де тут Гамбурзький вокзал?» Чувак активізується. «Вам треба завернути за Райхстаг, – відказує, – проїхати повз парк, потім через міст і праворуч, там за дві автобусні зупинки навпаки, себто ліворуч, а далі вже складніше, там я пояснити не можу». – «Їдьмо з нами, – пропонує Гашпер, – покажеш, а потім ми тебе привеземо назад». – «Ні, не можу, – чувак притискає до грудей дипломат, – чекаю на друга». – «Він у тебе що – танкіст?» – питається Гашпер, очевидно, щоб підтримати розмову. Чувак озирається на розмоклу диявольську бронемашину й щасливо сміється: «Ні, він інженер». – «Супер!» – кричить Гашпер і лишає чувака наодинці з Т-34. Дивний народ, ці берлінські інженери, думаю я, засинаючи на задньому сидінні.

– Серж, уставай, – говорить мені Сильві.

– Де ми?

– На вокзалі.

– На якому вокзалі? – лякаюсь я.

– На Гамбурзькому.

– А котра година?

– Перша. Ходімо.

Я вилізаю назовні й слухняно йду за своїми друзями. Їм варто довіряти, вони не тусуються опівночі під радянськими танками й не жеруть снадійного перед концертами атональної музики. Платформи й зали колишнього вокзалу справді перероблено під великий музей, ми йдемо довгими порожніми коридорами, які скидаються радше на корабельні доки, у кінці одного з них стоять чергові, ви куди, питаються, ми, говоримо, концерт, меломани ми, а, ну то йдіть – байдуже знизують плечима чергові, демонстративно виказуючи свою відстороненість, якісь вони неприкаяні, думаю я, мабуть, і в попередній інкарнації були черговими, і то – на цьому самому вокзалі.

Було вже по першій, і з усіх експозиційних зал відчиненими лишалися тільки сортир, бар і ще одна – доволі простора – кімната, де й відбувалась акція. Гашпер ще спробував поторгуватися за квитки, але врешті облишив це, ми заплатили, скільки від нас вимагали й, оминаючи бар, увійшли в наповнену меломанами кімнату. Біля стіни праворуч стояла жінка з радіомікрофоном і співала. На стіну поруч з нею спроектовувався мультиплікаційний фільм її виробництва. Музику й слова, як я зрозумів, написала теж вона. Думаю, що й до перебудови вокзалу, а разом і до повалення берлінського муру вона теж свої руки доклала. Жінка співала під мінус, тоді як на білому полотні кіноекрана важко рухалися якісь тварини, з'являлася бридкої зовнішності паперова принцеса, потім такий самий принц, між ними щось там діялося, жінка співала довго й наполегливо, і в якийсь момент ми просто не витримали й пішли в бар. Гашпер обурювався й вимагав повернути йому гроші. Але двійко білетерів, які всучили нам перед цим квитки, уже завбачливо спакувались і зникли в нетрях Гамбурзького вокзалу. Ми були їхніми останніми клієнтами. Залишалося повернутись у бар, де вже сиділо зо два десятки зневірених, так само, як і ми, меломанів і печально банячили.

– Добре, що вона не танцює, – продовжує обурюватися Гашпер. – І хто всі ці мудаки, які її слухають?

За сусіднім столиком засміялися. Ми озираємось і бачимо сиву жінку, яка тримає в руці склянку сухаря і, схоже, цілком нас підтримує. Дві порожні склянки вже стоять поряд на її столику.

– Колективна мастурбація, – говорить Гашпер до неї, ніби вітаючись, – чи не так?

– Так, – каже жінка, підводиться й нетвердо рухаючись, пересідає до нас.

Звати її Ніна, вона говорить, що потрапила сюди випадково, що спробувала була додивитися мультик до кінця, але нічого не вийшло. Ми їй подобаємося, каже вона. Особливо їй подобається Сильві. Ніна її відверто пасе, водночас підтримуючи розмову з Гашпером, з якого просто пре бурхлива лекція на всілякі відв'язні теми, Гашпера хлібом не годуй – дай потриндіти, йому б не художником бути, а лектором, читав би собі лекції люблянським студентам, скажімо, про атональну музику.

– А це Сара, – говорить Ніна, – ми з нею дружимо.

Сара підходить від барної стійки, тримаючи в руках ще дві склянки сухаря. Вона молодша від Ніни вдвічі чи навіть утричі, схожа на одну мою львівську знайому, має трішки припухле від безсоння й алкоголю обличчя, зелені очі та довге світле волосся. Ніна починає їй пояснювати, що ось, мовляв, юні

представники слов'янської культури, меломани, так би мовити, теж обламались і не змогли до кінця додивитися цей чортів мультик, як і ми з тобою, дівчинко, але вони кльові, говорить вона й показує на Сильві. Гашпер далі балакає, і в якийсь момент Сара втрачає плин його думки, повертається до мене й пояснює, що дуже втомилася, бо останні два дні робила щось таке дуже важливе й тому майже не спала. «Я теж займаюся мистецтвом», – каже. «Справді? – питаюсь. – А чим саме?» – «Ну, я роблю всілякі проекти, – говорить вона непевно. – А як тебе звати?» – «Серж. Себто Сергій». – «О, у вас це дуже популярне ім'я!» – «Так, – кажу, – у нас там кожен другий Серж». – «Нам треба ще раз зустрітися, наприклад, у Відні». – «Лиши адресу, – кажу, – я можу написати тобі листа». Сара довго порпається в кишенях джинсової куртки, урешті знаходить якийсь шматок паперу, з одного боку на ньому реклама курсів катехізису, другий бік чистий, там вона й пише.

«Ага, – говорить Ніна, – я тобі теж лишу адресу». І дає візитівку. Я читаю адреси на картці й на папері, що його списала Сара, – це та сама адреса, але прізвиська різні.

«Гаразд, – кажу, – напишу вам два листи».

У цей час сусідні двері відчиняються й звідти виходить знайома нам співачка з радіомікрофоном, а за нею, мов щури з підземелля, косяком сунуть глядачі. Перед дверима, що відділяють їх від бару, де сидимо ми всі, стоїть ширма. Співачка заходить за ширму й присідає, глядачі лишаються з того боку і, на відміну від нас, її не бачать, а бачать лише ширму. Сівши навпочіпки, співачка співає в свій радіомікрофон ще хвилину десять. Із цього боку на неї осудливо дивляться двадцять пар нетверезих очей.

Публіка з того боку покійно чекає. Урешті вона закінчує і її починають вітати. Дехто з нею навіть цілується, хоч вона сильно спітніла від тривалого співу й, гадаю, цілувати її було неприємно. Утім, слухати теж.

Було вже близько третьої, коли Ніна запропонувала поїхати десь поїсти, усі мляво погодилися й почали пробиратися крізь натовп меломанів, лишаючи їх наодинці зі співачкою серед порожніх перонів колишнього Гамбурзького вокзалу.

Нічним Берліном снує безліч люду, туристи, японці, скінгеди, студенти. Біля «Гілтона» велика пробка: копи на мотоциклах перекрили всі під'їзди до готелю, видно, як біля центрального входу зупиняється кілька масивних мерседесів і з них виходять якісь надто офіційні персони.

«Бач, друже, – говорить Гашпер, – самого товариша Йошку Фішера побачили». Ми намагаємося не відставати від Ніниного авто, яке метляється перед нами. Ніна сідала за кермо вже в гарному стані, схоже, у теплому салоні її геть розморило, у темряві вже зо два рази з'являлися червоні спалахи, копи зі своїх замаскованих машин відслідковують і фотографують усіх, хто перевищує швидкість. І якщо Гашперові все одно, за пару днів його тут уже не буде, то на Ніну, безперечно, чекають неприємності. Хвилину за двадцять ми знаходимо італійський ресторанчик, квартали навколо втрамбовані машинами добропорядних берлінців, вільне місце можна знайти хіба що на сусідній вулиці, ніч, урешті-решт, добігає кінця, і до ресторану починають

сповзатись постійні відвідувачі, навіть не знаю, хто вони, але з ними тут усі вітаються. Вони теж з усіма вітаються, навіть із нами, схожі на робітників після нічної зміни, але навряд чи італійські робітники ходять о четвертій ранку по рестораціях, надто понтово, скоріше, теж якісь меломани. Або сутенери. Наступна година наповнюється розмовами Гашпера, Ніна печально в усьому з ним погоджується, я поступово засинаю, а Сара відверто клеїть нашу чеську подругу. «Зустрічаються двое боснійців», – починає Гашпер, і я пробуджуюсь, справа йде до завершення, час їхати додому, Сара теж збирає всі свої окуляри, непроплачений генді, арабську хустку, телефонний записник, весь у губній помаді, пхає все це до своєї торби й збирається йти додому. Її сусідка на це не реагує.

– Викликати тобі таксі? – питаюся я і йду до кельнера.

Кельнер, молодий італієць, підморгує мені обома очима, викликає по телефону таксівку й весело соває мені презерватив.

– Дякую, – кажу, – мені не треба.

– Бери-бери, це gratis, себто безкоштовно.

Я, своєю чергою, лізу по кишенях, знаходжу коробку сірників із рекламою віденського радіо «Оранж», хороша станція, завжди крутять хоп, і соваю йому. «Тримай, це з Відня». Чувак тисне мені руку й мчить зустрічати нових відвідувачів, а я повертаюся. «А навіщо ти викинув йому, питають боснійця», – Гашпер в ударі, ніби й не гнав півтисячі кілометрів. «Саро, – кажу, – твоє таксі зараз приїде». Сара говорить усім до побачення й виходить в ранкові сутінки. За якихось десять хвилин ми теж виходимо, тепер лише треба познаходити ці лагові автомобілі – і додому, у готель, де є душ, «емтіві» та новий тестамент, навіть два нових тестаменти, так що в разі чого можна почитати хором. Ніна намагається виїхати з-поміж двох авто, між якими вона годину тому затиснула свій «фольксваген», легенько штовхає передню машину, потім здає назад і так само штовхає задню, розкочує їх, мов більярдні кулі, урешті-таки вибирається, тисне на газ і зникає за рогом.

Сильві махає їй услід рукою, але не надто активно, щоб та, бува, не повернулася.

За вікном висить туман, крізь нього пробивається тьмяне ранкове світло, великі мокрі сніжинки липнуть до шибок і відразу тануть. Після ночі повітря ще не прогрілося, але сніг усе одно тоне, прямо в повітрі, по склу стікають великі жирні краплі, я бреду коридором із готельним рушником і «гедендшолдерсом» у пошуках душі.

Душ у кінці коридору, звідти лине дзвінке багатоголосся.

Я відчиняю двері, валить пара, коридор наповнює теплий туман, я роблю крок усередину й намагаюся розгледіти, що там, за туманом, а там стоїть кілька голих тинейджерів, на підлозі валяються їхні футболки, може, якась футбольна команда, думаю я, хто їх знає, хто тут зупиняється, але з-під струменів води виходить іще двійко голих тинейджерок, хоч душ узагалі чоловічий. Тинейджери, побачивши мене, намагаються зібрати свої речі, я роблю застережливий рух, мовляв, мийтеся, мийтеся, я пізніше зайду, але вони сміються й говорять: «Старий, усе гаразд, ми вже помилися». – «І ми

теж», – говорять тинейджерки. «Ви що тут, ночували?» – питаюсь я, аби щось спитати. Тинейджери далі сміються: «Ні, – кажуть, – просто тут краще раніше зайняти місце, бо потім приходять турки». – «Правильно, – погоджуюся, – краще взагалі з ночі помитись, аби вранці не повторюватися». Тинейджери сміються, – справді, футболісти, – і, прихопивши форму, рушники та голих тинейджерок, забираються кудись у безвість, можливо, на тренувальний збір.

Я пускаю гарячу воду й підходжу до вікна. За вікном обвисає розмокле берлінське небо, на підвіконні лежить кілька великих сніжинок, я відчиняю вікно, і туман виповзає назовні. Двері за моєю спиною відчиняються в сусідню кімнату, де розміщено кілька туалетних кабінок, заходить старий, пожмаканий життям та еміграцією турок. «Привіт, – кажу, – хороший сьогодні день». – «Та нічого», – відповідає він крізь вуса, заходить до крайньої кабінки й починає голосно ригати. Я закручую кран і повертаюся в кімнату.

Пополудні Гашпер пакує каталоги зі своїми роботами й збирається їхати до знайомої галерейниці. Як справжні друзі ми хочемо його супроводжувати, та й робити в цьому готелі, якщо чесно, нічого – новий тестамент перечитали, «емтіві» подивилися, Сильві навіть позичила туркам анальгін, хоч нафіга їм анальгін, не розумію. Гашпер довго зідзвонюється з галерейницею, урешті та говорить: «Окей, приїжджайте», і ми ідемо. На вулицях пахне торішньою травою й китайським фаст-фудом. Галерею разом із галерейницею знаходимо на п'ятому поверсі будинку в самому центрі, жодних вивісок немає, галерея культова й некомерційна, за рахунок чого вони живуть – невідомо, галерейниця відчиняє нам двері, і ми опиняємось у великому помешканні, стіни якого завішані абстрактним живописом. Під кожною картиною прицеплено цінник, ціни нереальні, як і сама галерея. Галерейниця в найкращих традиціях націонал-соціалізму примушує нас чекати хвилин тридцять, поки вона розмовляє з якимось чоловіком, теж, очевидно, художником, чужі тут не ходять, а ми знаходимо в кутку великий акваріум, у якому лежать дві черепашки й навіть не думають рухатися, протягом усього часу, доки галерейниця тягне волинку, вони лежать собі на вмонтованих в акваріум скляних терасах, випучуючи в наш бік свої допотопні беники, і загалом викликають непереборну огиду, принаймні в мене. З таким самим успіхом галерейниця могла тримати заспиритованих черепах – їх принаймні не треба годувати. Та й пахнуть вони краще.

Гашпер таки спихає галерейниці свої каталоги, і ми йдемо на пиво. Сильві тягне нас до приятеля-художника, старого чеха-дисидента, але ще надто рано ходити в гості, і ми вирушаємо в культурний центр напроти. Зовні це старий напіврозвалений будинок, зусібіч оточений будівельними майданчиками, однак усередині тут справжня цитадель анархістських організацій, лівого мистецтва та просто алкоголіків. Ми знаходимо кав'ярню на другому поверсі, на дверях висить ксероксний відбиток із написом «вхід», а вже за дверима розташовано цілий ангар, обставлений металевими декораціями, важкими дерев'яними меблями й тим-таки абстрактним живописом. Десь із-під стелі час від часу виринають вогняні язики – народ відпочиває по-дорослому, бухаючи, як видається, від самого ранку. У повітрі приємно пахне текілою та блювотою. Збоку, на сцені, сидить старий торчок у поношених джинсах і з двома парами навушників на шиї. Праворуч від нього стоїть вертушка й велика валіза, щільно набита старими сорокап'ятками, а ліворуч сидить його вумен, теж у джинсах, і доки він однією рукою ставить новий вініл, друга

його рука лежить на плечі вірної скво. Так вони й сидять удвох на сцені, крутять записи тільки з 60-х і в принципі нікому не заважають.

Ми витримали десь години півтори. Після третього пива Сильві рішуче встала й попередила, що або ми лишаємося тут, разом із цим тупим чуваком на сцені та його скво, або йдемо до чеського дисидента, друга Вацлава Гавела, і тоді вона – Сильві – зобов'язується приготувати якийсь спеціальний італійський салат. Ми подивилися на скво й мовчки вийшли. Берлінське небо розгорталося в усіх своїх барвах і відтінках, повітря було густе й вологе, вулицею товклися турки і ілі кебаби, запиваючи їх малокалорійною колою.

Поряд із будинком, де жив опальний чех, був маленький продуктовий магазинчик, не ті великі й мертвотні супермаркети, що нагадують скотомогильники, а приватна інтимна крамничка, усущіль заповнена ящиками з пивом та бананами. Зайшовши й поштовхавшись у тісних кулінарних закамарках, ми знайшли власника. Це був старий огрядний чоловік, непевного зросту й політичних поглядів, він читав, здається, Гемінгвея, і ми йому очевидно заважали.

– Скільки у вас тут речей?! – несміливо говорить Сильві.

– Тисяча двісті, – саркастично відповідає чоловік.

– Нам потрібен сир і помідори, – Сильві вирішила вкінці зіпсувати йому настрій.

– І пиво, – підказав я.

– Скільки? – чоловік стійко тримався й обслуговувати нас не поспішав.

– Півкілограма, – сказала Сильві.

– Дванадцять штук, – відказав я.

– Беріть, – дозволив чоловік.

Ми почали вибирати. Я взяв дві упаковки, підійшов до чоловіка й виклав бабки.

– Ми до вашого сусіда-художника приїхали, – почав знову Гашпер. – Ви його знаєте?

На обличчі продавця вперше з'явилася посмішка.

– А, – говорить, – старий чех! Знаю-знаю, постійний клієнт. Передавайте вітання старому хуеві!

Він іще деякий час радісно крекче, бере в Сильві десятку за помідори й сир і разом із здачею насипає їй повну долоню фруктових карамельок.

– Гарного дня, дівчинко, – каже він.

Сильві дякує й ховає карамельки до кишені джинсів.

Я дістаю презерватив і простягаю чоловікові. Це з Відня, кажу. Той удруге посміхається.

Художника звали Руді. Він справді був приятелем Гавела й робив у себе в Чехословаччині великі металеві об'єкти. Якби гелікоптерам і літакам ставили пам'ятники, вони мали б десь такий вигляд, як об'єкти Руді. Коли росіяни дали старому Дубчеку під зад, він ще деякий час лишався вдома й далі робив свої багатометрові конструкції, що складалися із лопатей, фюзеляжів і залізних балок. У якийсь момент радянську владу це дістало, його звинуватили в абстракціонізмі, до того ж так воно й було, і попросили куди-небудь звалити. Руді вибрав Західний Берлін. Уже через кілька років він мав власне ательє й сталі замовлення. Його металеві штуки купували банки й страхові компанії та встановлювали їх біля своїх офісів. Останні років п'ятнадцять Руді часто виставлявся в Чехії, але повертатися не хотів, хоч зля на батьківщину не тримав. Нині йому було під сімдесят. Він зустрів нас у дворі, Сильві зателефонувала йому з генді, мовляв, ми вже тут, із бухлом і сиром, зустрічай-но, він вийшов у джинсах і теплій сорочці, нашу подружку він знав змалку, коли та ще не грала на піаніно, був знайомий з її батьками, тож вони почали обійматися, а вже потому всі зайшли в ательє і, поки Сильві готувала свій тричі нікому не потрібний салат, старий водив нас приміщенням та показував різні штуки – макети, негативи, карикатури на друга Гавела й на Горбі чи просто якісь поштові листівки від онуків.

Побачивши наше пиво, він мовчки дістав дві пляшки сухаря.

– Слухай, – спитався я, уже коли пиво закінчувалося і Руді так само закінчив розповідь про одну свою персональну виставку в 70-х в Ірландії, – а чому ти не повернувся на батьківщину?

– Знаєш, – він поставив склянку на стіл, – я думав вертатися. Та в якийсь момент зрозумів, що це не буде повернення, це буде нова еміграція. Я взагалі-то не космополіт, але я зрозумів тут таку річ: насправді простір не поділяється на свій або чужий, простір буває або вільний, або контрольований, розумієш? Мені насправді насрати, де я живу, головне – як я живу. А тут я живу так, як мені хочеться, – він нахилився й дістав з-під столу пляшку хорватської настоянки.

– Єдина біда, – вів далі Руді, розливаючи, – мої роботи надто великі. Ось дивіться, – він піднявся й витяг із шафи альбом, – я зробив цю конструкцію для однієї берлінської фабрики. Вони розмістили її на стіні, це метрів п'ять заввишки. А нині фабрика збанкрутувала, її збираються закрити й половину цієї стіни заліпили рекламою.

Він розгорнув альбом. На одному фото була його конструкція, розміщена на великій стіні, унизу проїжджав трамвай, ті самі балки й лопаті, а вже на другому фото нижню половину цієї стіни було заліплено афішами і лопаті стирчали вгорі сиротливо й покинуто.

– І ти нічого не можеш вдіяти? – спитався Гашпер.

– Ні. Свій гонорар я давно отримав, а нині вони мають на цю стіну всі права. Імперіалісти срані, – додав він і налив по новій.

- Шкода, - кажу, - виходить, ми її вже не побачимо.

- Ну, чому - якщо зараз поїдемо, то побачимо. Тут недалеко, кілька зупинок трамваем.

- У нас авто, - говорить Гашпер.

- А ти в стані? - схоже, Руді захопився своєю ідеєю.

- Цілком, - відповідає Гашпер і з третьої спроби припалює-таки своє «мальборо».

Ми погоджуємося: їхати треба, позаяк Бог його знає, що буде з фабрикою, та й з німецькою економікою загалом, тож Руді накидає на плечі військову куртку й ми виходимо.

Фабрика справді недалеко, і, вискочивши з «рено», Руді перебігає вулицю й зупиняється під стіною. Угорі над ним схрещуються балки й лопати, їх добре видно в березневих сутінках. Руді підходить ближче й починає енергійно зривати афіші. Ми підходимо слідом. Поступово оголюється чималий шматок стіни, з-під якого визирав частина об'єкта.

Подерті афіші валяються під ногами Руді, мов захоплені під час кавалерійської атаки ворожі штандарти.

- Дивися, - кричить мені Руді, - ось мій простір і ось моя батьківщина. Усе, що я маю, - це оця стіна, і все, що я можу, - це іноді приходити сюди й відчищати її від усілякого лайна. Повір мені, цього досить, аби ні за чим не шкодувати. Навіть якщо завтра ця довбана Європа вкінці глобалізується й об'єднається з Азією, однаково тут - у Берліні - стоятиме стіна з моїм металобрухтом, і навіть якщо я завтра помру, то присилатиму сюди яких-небудь довбаних ангелів, аби вони здирали це лайно, розумієш? Ось саме тому я вже нікуди звідси не поїду.

Я подумав, що взагалі цей старий друг Гавела у військовій куртці має рацію, хоч він добре, як на його вік, умазав, він усе одно має рацію, так само як і десятки тисяч балканців і турків, котрі мурують цей новий Берлін, зводячи повсюди риштування й підпираючи ними холодні берлінські небеса, які нависають низько й печально і з яких ось уже кілька годин ллється дедалі сильніший дощ.

За два дні я чекав на віденський потяг уже на справжньому Гамбурзькому вокзалі, себто на залізничному вокзалі міста Гамбурга. Сильві та Гашпер проводжали мене, вони збиралися ще заскочити в Дортмунд, а я мав повертатися. Підійшов потяг. «Ну, що, мен, - говорить Гашпер, - побачимось вдома, у Відні». - «Ясна річ», - відповідаю. Уже коли я сідав у вагон, Сильві підбігла, дістала з кишені зменю фруктових карамельок і сунула мені в долоню. На першій станції близько півночі в купе підсіло троє фермерів, вони позакидали валізи нагору й побігли шукати ресторан. Повернулися за п'ятнадцять хвилин і дуже бідкалися, бо нічого, ясна річ, не знайшли, а бахнути, очевидно, хотілося. «А ви в провідника спитайте», - підказав я, але вони гумору не зрозуміли й побігли шукати ресторан у протилежний бік. Потім ми цілу ніч намагалися заснути, але з цього нічого не вийшло, бо як можна заснути з трьома фермерами?

...Над Віднем плавало багато-багато хмар. Я зішов на перон і пішов до підземки. Назустріч ішла дівчина, мерзлякувато кутаючись у світле пальто. Вона нервово озирала перехожих і тремтіла від ранкового холоду. Побачивши мене, вона боязко огледілась і, підійшовши, спитала:

- Ти маєш морфій?

- Морфій? - перепитав я. Мене теж колотило після потяга.

- Ну, морфій, - нервово повторила вона.

Я поліз до кишені, і в її очах з'явилось щось схоже на надію. Який морфій? Я що, схожий на людину, яка роздає на вокзалі морфій усім спраглим? От гівно. Я дістав жменю фруктових карамельок і вклав їй у долоню.

- Гарного дня, дівчинко, - кажу.

Десять способів убити Джона Леннона

Незабаром знову почнеться зима, обов'язково почне завалювати яким-небудь снігом, ось побачиш, без цього їм не можна, їм обов'язково потрібно насипати цілу гору цього непотребу, по якому потім радісно топчуться довгими грудневими ранками пси, поліцаї та інші недоумки, і так до самої весни з короткими перервами на відлигу.

Узимку всі змінюються, тупішають, чи що, загалом люди і влітку особливого бажання спілкуватись із ними не викликають, а взимку вони просто стають нестерпними, чоловіки намагаються натягнути на себе які-небудь стрьомні зелені куртки, великі такі, знаєш, великі стрьомні зелені куртки, вони ходять у них цілу зиму, як заведені, і що ти їм зробиш, це все зима, зима, улітку ти нікого не примусиш натягнути зелену куртку, і не лише тому, що влітку взагалі ніхто курток не носить, тим більше зимових, просто влітку люди якісь простіші, їм навіть у голову не може прийти така дурість - натягнути на себе велику зелену куртку й ходити в ній по вулиці, жаж який.

Саме минулої зими я познайомився з Джоном Ленноном, точніше, нас познайомив мій нині покійний приятель Кристіан, якраз тижні за два до того, як він - Кристіан - наковтався якихось штук і вилетів через вікно власної кімнати, щоб назад уже не повертатися. А тоді він ще був живий, і ми пішли слухати арабську музику, був початок грудня, місто готувалося до Різдва, особливо це тішило арабів, котрі радісно бухали й закидалися всілякими фармацевтичними засобами, так ніби справді хотіли побачити Ісуса, не знаю, можливо, здорове некалорійне харчування робить араба податливішим до чужих релігій і він справді сподівається побачити Ісуса-немовля в білосніжному памперсі де-небудь на платформі віденської підземки, там, де друга лінія перетинається з четвертою, білі давно втратили такі ілюзії, для них Різдво - це лише привід потовктись у супермаркетах і закупити цілу гору стрьомних зелених курток, але араби, схоже, ще зберегли здатність сприймати світ по-дитячому, вони взагалі як

діти, он як до вибухівки тягнуться весь час. Але так чи так на концерті арабської музики самих арабів було небагато, переважно якісь тьотки в джинсах, якісь чуваки з пивом, хоча двійко-трійко арабів ходили взад-вперед, так що все було гаразд і можна було починати, от вони й почали.

Через годину, коли араби збиралися замовкнути, двері зі скрипом відчинилися й до зали впхався мужчина, зовні дуже подібний до Джона Леннона, ось уяви собі покійного Леннона о восьмій вечора, який почав пити ще з восьмої ранку, у нього від перегару навіть окуляри запітніли, з круглими такими скельцями, пам'ятаєш, справжні леннонівські окуляри, він спробував тихенько сісти собі скраечку, але не зміг, завалив кілька стільців, привернув до себе загальну увагу, а тут і концерт закінчився, і народ потягнувся було до гардероба за своїми зеленими куртками, а зась. Мужчина підводиться й починає перехоплювати всіх на виході, він широко розкриває обійми, розкидає руки навсбіч, ніби ловить рибу в гірському потоці, народ налякано намагався оминати його, але мужчина старався і швидко створив пробку. «Стійте, – кричав він, – стійте, араби, стійте», – він їх ніби від чогось остерігав, люди почали нервово бити копитами паркет, і тут мужчина витягує з кишені великий джойнт і починає розмахувати ним у повітрі. Джойнт, кричить він, араби, це джойнт, зараз ми його з вами викуримо, стійте.

«Я його знаю, – говорить Кристіан, – це мій давній знайомий, дуже дивний чоловік». – «Я бачу, – кажу, – схоже, він арабів не любить». – «Любить, – продовжує Кристіан, – він пацифіст, він усіх любить, але йому в житті не щастить, він постійно кудись устряє, його то поліція забере, то дальнобійники поб'ють». – «Як поб'ють?» – питаю. «Ну, це, – відповідає Кристіан, – з ним така історія трапилася кілька років тому, він сам розповідав: вони сиділи цілу ніч у барі, а вранці він зірвався їхати в Італію автостопом, вийшов на вулицю, і, уявляєш, його відразу підібрали якісь дальнобійники, він їх почав обзивати нацистами, й одним словом, десь секунд через сорок по тому, як вони його підібрали, вони ж його й викинули, ще й по голові дали, у нього карма така, розумієш?» – «Розумію, – кажу, – хуйова в нього карма, що тут скажеш». Мужчину тим часом почали присоромлювати араби й пенсіонерки, які не змогли пробитися до виходу, вони кричали й обурювалися, Джон Леннон теж почав обурюватися: «Буржуї, – кричить, – конформісти, жирні свині, не хочете, то й валіть, я вас не тримаю». Хоча насправді він їх таки тримав. «Валіть звідси», – репетував він і розмахував над їхніми головами своїм джойнтом, це виглядало трохи пафосно, така собі сцена «Джон Вінстон Леннон виганяє фарисеїв і садукееїв із храму мистецтва».

«Привіт», – Кристіан підходить до нього й вітається. «Привіт, – відповідає йому Леннон, він змирився з тим, що араби розбіглися і не вдалося нікого впіймати на вечерю, – будеш курити?» Ми виходимо на вулицю, стоїмо під снігом і куримо, навколо снують святкові натовпи, до Різдва лишилося зовсім нічого, народ тішиться й сподівається побачити свого персонального Ісуса-немовля, а ми йдемо доганятися. Джон Леннон приводить нас до якогось анархістського клубу-книгарні в третьому районі, де в одному великому приміщенні облаштовано бар, стоїть кілька столиків, а в глибині кімнати – парти для занять. Вочевидь, вони тут спочатку бухають, а потім конспектують собі Троцького з Кропоткіним. Джон Леннон тут свій крутий хлопець, він хамить кельнерові, і його за це навіть не б'ють. Випивши своє пиво, він не заспокоюється, мало йому арабів, він тягне мене до сусідньої

кімнати показувати бібліотеку. Там справді бібліотека, валяється купа листівок із зображеними на них карикатурними буржуями, схоже, рештки нерозповсюдженого накладу, у кутку стоїть кілька комп'ютерів. «Зараз я тобі покажу фантастичну річ, – говорить він, – зараз-зараз, почекай». Він пробує ввімкнути комп'ютер, але не знає пароля, тому просить мене зачекати, а сам біжить до кельнера. І я сиджу перед вимкненим комп'ютером, дивлюся в його чорний безмір і відчуваю, як мені від усього цього погано – і від алкоголю, і від арабів, і від Кропоткіна, і від цього Джона Леннона, просто мудак якийсь, затягнув мене в це осине гніздо й кудись зник, пацифіст хуїв, я виходжу назад до бару й бачу, що кельнер уже товче Джону Леннону пику, Кристіан витягує мене на вулицю: «Пішли, досить на сьогодні». – «Може, – питаюсь, – треба було йому допомогти?» – «Не треба, – каже Кристіан, – це в них завжди так, кельнер просто не хоче йому говорити пароль, бо він залазить в інтернет і розсилає погрози в різні банки й благодійні фонди. Кельнеру потім доводиться вибачатись». – «А як його хоч звати, цього Джона Леннона?» – питаюсь. «Не знаю, ми так давно з ним знайомі, що ім'я його я, чесно кажучи, уже забув».

Коли ми дійшли до центру й розійшлися в різних напрямках, я раптом подумав про час. «Котра година, не скажете?» – питаю в перехожого. «Уже дванадцята», – відповідає. «Устигну на метро чи ні?» – питаю далі. «Устигнеш, якщо поспішиш». – «Ага, поспішу, – кажу, – дякую, веселого Різдва». – «Немає за що», – говорить він, на прощання підіймає руку, і в світлі ліхтаря рукав його куртки святково зблискує зеленим кольором.

І ось минає кілька місяців, починається березень, у місті мокро й паскудно, на вулицях навколо університету майже щодня демонстрації, студенти окупували кілька корпусів, товчуться там із самого ранку й вимагають пільг, з ними постійно водиться купа лівих, активістів і агітаторів, для лівих це взагалі свято – улаштувати шабаш на кістках академічної освіти, вони тепер ледь не живуть в університетських коридорах і туалетах, чувакам нарешті заканалло відчутти на четвертому десяткові життя запах свободи, слідом за лівими до університету почали сповзатися всілякі збоченці, браві онаністи й лесбіянки, котрі годинами висиджували під жіночими туалетами, видивляючись, як звідти виходять налякані революційним рухом китайські студентки.

Одного дня, у п'ятницю по обіді, під дверима університетської книгарні я знову зустрів Джона Леннона. Він сидів на лавці в коридорі, пив каву з автомата, а навколо нього снували студенти й говорили, здається, усіма мовами світу. Вигляд у нього був пожмаканий, але це можна було списати на революцію. Я вирішив підійти.

– Привіт, – кажу я йому. – Ти мене пам'ятаєш?

– Ні.

– Нас Кристіан знайомив, ти ще арабів ловив, згадав?

– Ні.

Він не пам'ятає, і я бачу, що він узагалі у своєму житті мало що пам'ятає.

– Ну, добре, – кажу, – випити хочеш?

- Так ще рано, - відповідає він, - лише друга дня.

- Яка різниця. Пішли.

Він встає, і виявляється, що біля нього на лавці лежить маленький індус, він тут узагалі-то весь час лежить, я його часто бачу, такий старенький індус шоколадного кольору, коли він прокидається, то щось малює собі кульковою ручкою в невеличкому альбомі, потім підсідає до самотніх студентів і починає їм щось шепотіти, а тут, видно, задрімав, Джон Леннон намагається його підняти. «Нащо він тобі?» - питаю я. «Це художник, - відповідає Леннон, - індус, треба його теж узяти з собою, щоби він щось випив». І ми беремо індуса на плечі, знаходимо студентський буфет в іншому крилі корпусу й починаємо пити, точніше, п'ємо ми з Джоном Ленноном, а маленький шоколадний індус лежить собі тихенько біля нас у кріслі і якихось особливих ознак життя не подає. «Він щойно прийняв якісь вітаміни», - говорить Джон Леннон. «Ага, - кажу, - знаю я ваші вітаміни, таблеток наковтався, от йому тепер будь-яка революція й до сраки».

Знаєш, якщо ти подумаєш, із ким саме зустрічався протягом свого життя, то складеться враження, що хтось спеціально зіштовхує тебе з найкращими громадянами цієї дивної планети, я потім колись дякуватиму небесам за те, що мені довелося спілкуватися з такою кількістю потвор і невдах, я впевнений, що ніхто інший не спілкувався зі стількома аутсайдерами, які, коли добре подумати, і складають сіль нашого пошматованого дотаціями й дефолтом суспільства, бо яка радість спілкуватися, скажімо, з керівниками банків чи комерційних структур, вони ж говорять цитатами з власних бізнес-планів, про що можна говорити з молодими науковцями, спортсменами чи дилерами, ну, гаразд, можна про ланч, перші п'ять хвилин, але вони й далі говорять про цей свій ланч, зрештою, тут немає нічого поганого, вони говорять про нього не тому, що не можуть говорити про щось інше, просто вони не знають, як говорити про щось інше, ось і говорять собі про ланч, інша річ отакі виродки, як Джон Леннон, печальні обрубки великої європейської псевдореволюції, вони в принципі всюди однакові - що тут, що в нас: і тих, і тих свого часу боляче травмували історіями про психоделію й ойкумену, потім учителі непомітно перебралися на нові помешкання, а ці бідаки ще й досі вештаються під холодними європейськими небесами в пошуках миру та благополуччя, натомість регулярно отримуючи свою порцію тринджлів від муніципальної влади, ось, наприклад, цей Джон Леннон, розумієш, ми з ним сидимо вже дві години, а я й досі не знаю, як його звати, власне, я не питаю, а він не говорить, спитатися б в індуса, так той, здається, і власне ім'я забув, якщо колись і знав.

Джон Леннон нарешті пробує встати й пропонує йти.

«Ходімо, - говорить, - тут уже зачинають, ходімо, тут поруч є клуб, і там сьогодні має бути кльовий джаз, кльовий джаз», - повторює він на дурнуватий англійський манір, я погоджуюсь, усе одно почався вікенд і робити нічого, навіть онаністи розійшлися по домівках, що вже говорити про двох таких чуваків, як ми з Джоном Ленноном, лишалося тільки щось зробити з індусом, Леннон радить його залишити біля університету, бо тут, мовляв, його місце, його тут усі знають, тож ніхто не образить, ми виносимо його у вогкі сутінки, кладемо на лаву під корпусом, я ще повертаюсь у корпус, купую в автоматі одноразовий стаканчик із кавою і ставлю індусові в

узголів'ї, хай прокинеться не з порожніми руками, якщо прокинеться взагалі. І, протерши паперовою серветкою свої круглі окуляри, Джон Вінстон Леннон веде мене слухати кльовий джаз.

Ми вирішуємо спочатку купити гашиш і вже тоді слухати джаз, хоч я наперед знав, що цим усе й завершиться, чогось хорошего від цього чоловіка годі було сподіватися, але, розумієш, мене відволікло те, що ми залишили індуса, я подумав – о, якщо він не хоче тягати за собою цілий вечір обковбашеного індуса, може, він не такий безнадійний і хоча б трішки думає, що робить, ну, але гаразд, я помилюся, чого там. І ми йдемо в міський парк і знаходимо там цілу купу албанців, які продають гашиш, албанці обступають нас тісним колом і починають дружно гелготати, протягуючи час од часу свої кулачки із затиснутими пластиковими пакетиками. Джон Леннон поводитьсь просто як мудак, він зверхньо дивиться на албанців, починає говорити з ними чомусь англійською, його ніхто не розуміє, тоді він починає плескати їх по плечах і кричати «гашиш, гашиш», розлякуючи останніх японських туристів, які цього березневого вечора не знати навіщо забрели до парку.

Урешті-решт із гамірливого натовпу виокремлюється найпрудкіший представник албанського народу, відводить нас убік і пропонує купити в нього два грами. Я уважно дивлюся на нього. На ньому святкові чорні черевики та спортивний костюм. Але спортом він, мабуть, не займається. Я намагаюсь уявити, яким саме спортом він міг би займатися в разі чого. У принципі, він міг бути жокеєм.

Але жокеї не продають гашиш. Зрештою, ми купуємо, і мій приятель Джон Вінстон Леннон, як і належить старому шизоїдному європейському інтелектуалові, хоче спробувати товар просто на місці. «Тут не дивитись, тут не дивитись», – нервово шепоче албанець. «Удома, удома», – боязко озирається він по боках, хоча нас оточують лише його земляки, та й узагалі в цьому місті якщо кого і можна остерігатися, то саме албанців, ну, може, ще росіян, якщо вони п'яні, з другого боку, вони завжди п'яні. А ось серед балканських нелегалів навпаки – часто можна зустріти милих і привітних людей, та, зрештою, і ці дилери, що в них поганого, стоять собі – тихі й богобоязливі, і що ти з них візьмеш, окрім підписки про невиїзд.

«Але спочатку джаз, – говорить Джон Леннон, – спочатку джаз». І ми приходимо в клуб, де сьогодні має виступати чи то британський, чи то американський оркестр, у якому грають два ветерани – гітара та саксофон, котрі свого часу, ще в сімдесятих, грали не більше – не менше з самим Баді Ричем, а тепер спекулюють на цьому, іздять Європою й халтурять по клубах. Кар'єра, бляха-муха, ніщо так не страждає від часу, як кар'єра, ти можеш облісити, у тебе можуть випасти зуби, у тебе, урешті-решт, може просто не стояти, але якщо ти не годен нічого зробити з власною кар'єрою, яка загинається к бісовій матері, то це вже зовсім погано, розумієш, про що я кажу. Ми прийшли хвилин за десять до початку, і Джон Леннон, мій друг Джон Леннон, імені якого я не знав, нахабно посунув на контролерку, яка стояла при вході й штампувала відвідувачам праве зап'ястя, ставлячи ім веселого кольору тавро, що потім світилося в темряві залу. «Скільки вхід?» – питає Леннон. «По десятиці», – відповідає контролерка й посміхається йому. «Чому так дорого?» – обурюється Леннон. «Але ж це дуже гарний колектив, відомі музиканти», – контролерка вже не посміхається. «Однаково дорого», – наполягає Леннон. Ну все, думаю, зараз його поб'ють і мені теж

дістанеться, але мій приятель раптом заспокоюється, повертається до мене й говорить: «Ходімо!» – «Стій, – кажу я, – як це ходімо? А джаз?» – «Джаз буде потім», – кидає Леннон і виходить на вулицю.

– Чому ми пішли? – питаю я вже на вулиці.

– Зараз, зачекай, – ображено говорить він, – спекулянти чортові. Думають, я їм буду платити купу бабок за їхній чортів концерт. Зараз, зараз.

– Ну, то ходімо звідси.

– Почекай-почекай, – говорить він, – ще хвилин десять. Ходімо пройдемось.

І ми починаємо обходити квартал, у якому розташовано клуб. Я ще раз пропоную піти звідси де-небудь в інше місце, але Леннон рішуче заперечує і ми, двічі обійшовши по колу, повертаємося під двері клубу.

– Ходім, – вороже говорить він.

– Що, концерт уже почався? – питається він усе в тієї ж контролерки.

– Так, уже йде.

– Ми вирішили-таки послухати. Ми багато пропустили?

– Не дуже.

– Нам знижка буде?

– Буде, – на диво спокійно відповідає контролерка і справді продає нам квитки за півціни, штампує наші зап'ястки, і ми йдемо блукати сходами й коридорами клубу.

У залі на сцені гаряча пора, в оркестрі грає чоловік двадцять і шум стоїть ще той, ми набираємо в барі пива й починаємо слухати. Окуляри Леннона хижо блищать у сутінках.

– Перекуримо?! – пропоную я йому врешті, бо так можна цілу ніч просидіти.

– Ні-ні, – панічно говорить він, – мені щось недобре.

– Гаразд, – кричу я йому, намагаючися перерекричати духову секцію, – я тоді зараз повернуся. Не наригай тут.

Він, схоже, останньої фрази не чує й дружньо посміхається у відповідь, показуючи пальцями на сцену, так ніби хоче сказати: як же я можу наригати в присутності цілого джазового оркестру?

Я спускаюсь у туалет, він великий і порожній, з підлоги світять ліхтарі бузкового кольору, заходжу в кабінку, зачиняюся зсередини й заморожено дивлюся на великий бузковий унітаз, опускаю кришку, сідаю на нього й починаю лаштувати свою папіросу. Звідкись згори, з-під стелі, грає оркестр, у туалетах спеціально вмонтовано динаміки, щоб можна було почути все, що відбувається на сцені, ось це справді по-християнськи, відразу

видно, що про тебе дбають і тебе люблять, і навіть якщо ти, наприклад, сидиш на унітазі, однаково до тебе прилетять двадцять архангелів разом зі своїм диригентом і засурмлять у свої ерихонські труби, чи то допомагаючи тобі, чи то відволікаючи від твого заняття. Оркестр саме взявся за бойовики, старі друзі Баді Рича вирішили довести всім цим шмаркачам у залі, що вони справді круті хлопці й уміють грати, тож, порадившись між собою, заводять на радість відвідувачам знаменитий «Біг Мак», який тут-таки впізнають, навіть я радісно засовався, оповитий густим солодким димом. Справжню музику неможливо зіпсувати поганим виконанням, це точно, скільки років вони його грають, у скількох занюханих клубах вони виступали, а починають грати «Біг Мак» – і все стає на свої місця, і всі розуміють, що життя – річ чудесна й таємнича, і навіть наближаючись до його обшивки, майже торкаючись його тугої холодної поверхні, ти все одно ані на півкроку не наближаєшся до його розуміння, тому що воно, це розуміння, існує не затим, аби відкриватися таким мудакам, як ти, воно існує, щоб тобі просто було добре. Ось я сиджу тут, на цій бузковій порцеляновій штуці, і навіть не уявляю, що всі ці люди робитимуть після того, як оркестр змовкне, що відбуватиметься з їхніми серцями й душами і що відбуватиметься сьогодні із самими музикантами, ось вони зараз отримають свої бабки й спустяться в бар бухати, і хтось обов'язково нап'ється, без цього не обійдеться, повір мені, і взагалі – може, із них хтось помре, а тур у них розписано на півроку вперед, і як вони завтра гратимуть цей свій «Біг Мак», і як вони житимуть, ці осиротілі дев'ятнадцять мучеників, позбавлені особистого життя й нормального страхування? Ось над чим варто подумати.

Свого приятеля я застав у тому ж стані легкого ступору, у якому його й залишив, але після чергового пива він поступово оговтався, почав потрошку рухати руками й ногами, сказав кілька слів, потім узагалі розговорився, ми ще разом почали викликати оркестр на біс, викликали на свою голову, і ті грали ще хвилин сорок. Усе ж концерт завершився, і нас вигнали, знявши з Леннона ще пару купюр за розбитий ним кухоль, хоч той і божився, що це зробив не він.

Ну, ти ж розумієш, що я не міг просто так кинути його на холодному ранковому хіднику – п'яного, підсліпуватого й оштрафованого. Тим більше, до нього додому йти було ближче, ніж до мене, а підземка ще не працювала.

Словом, ми пішли до Джона Леннона. Проходячи повз університет, у запашних березневих сутінках ми надібали нашого друга-індуса. З ним жодних змін не сталося, він собі так само мирно спав, а поруч стояв одноразовий стаканчик із холодною кавою. Стаканчик ми лишили, а індуса довелося забрати.

Зараз сьома ранку, починається холодний березневий дощ, повітря густе й свіже, воно намагається впхатись у відчинене вікно й застряє, не здатне протиснутися до помешкання, останню годину ми сиділи з моїм приятелем Джоном Вінстоном Ленноном на його засраній кухні та чекали, коли в місті відчиняться супермаркети. Урешті ми дочекалися свого, тож полишаємо нашого друга-індуса на господарстві, він усе одно спить і йому байдуже, а самі йдемо купити щось на сніданок. Зрештою, я б міг уже поїхати додому, але вдома в мене нікого немає, а тут хоч і прибацана, але все ж компанія, і вікенд лише починається, так що поїду пізніше. Ми заходимо до супермаркету й починаємо вирішувати, скільки брати – двадцять банок чи сорок, я пропоную брати двадцять, а потім прийти ще, Джон Леннон говорить, що краще

не ризикувати й узяти сорок, тим більше за упаковку на сорок банок є знижка, можна в принципі заощадити й купити хліба, думка про хліб видається слушною, тому ми беремо сорок банок світлого теплого пива й великий чорний батон. Усе ж таки вікенд.

Уже за пару годин, коли ми активно пили пиво і їли батон, почав прокидатися індус. Нарешті він прокинувся, оглянувши нас, спробував зрозуміти, де він, але, очевидно, не зміг, і взагалі було видно, як він шкодує, що прокинувся й побачив увесь цей вертеп. Уявляєш, прокидаєшся ти після яких-небудь таблеток у чужому, невідомому тобі приміщенні, а навпроти тебе сидить Джон Леннон із божевільним поглядом і незрозумілими намірами, тут справді індузом треба бути, щоб не запанікувати, наш індус таки приходить до тями й навіть починає з нами пити й говорити про погоду, Джон Леннон його підтримує: «Так, – каже, – погода гівно, але ж було гірше, була взагалі зима, я не люблю зими», – і це вкінці заспокоює індуса, ну, справді, подумаєш, Джон Леннон не любить зими, що тут такого. Десь до обіду втома дається взнаки й ми починаємо засинати прямо на кухні, Джон Леннон засинає першим просто в кріслі, під бочком у нього тихенько посопує носом індус, ну, і я теж засинаю тут-таки в кутку, на невеличкій канапі, і встигаю подумати, що ось як дивно, зима ніби закінчилася, а однаково нічого іншого не почалося, і так щороку, розумієш, що я маю на увазі, щороку відразу після зими мало б починатися щось інше, а натомість не починається нічого, так само падає сніг, так само холодно, так само шукаєш, де зігрітися, а знайшовши, довго не виходиш на вулицю, намагаючись намахати всіх і все, з янголами включно.

По обіді, коли ми прокинулися й Джон Леннон розповідав щось про своє навчання в університеті на юридичному факультеті, індус почав нити. Він проспався, йому було погано, і він вимагав віднести його назад або купити йому ще таблеток. «Може, справді віднесемо старого на місце?» – питаюсь я Джона Леннона. «Не вийде, – каже він, – на вихідні університет зачинено». – «На лавці залишимо», – говорю я. «Ні, – відказує Леннон, – не можна, сніг пішов, замерзне». Я дивлюся на шоколадну фізію індуса, що вже взялася темно-синім відливом і розумію, що таки справді замерзне. «Ото не треба було його взагалі брати», – кажу роздратовано, але Леннон випиває ще одне пиво і говорить, що це не проблема, що ми з ним зараз сходимо на вокзал і дістанемо для нашого друга таблетки. «Я все одно хотів туди зайти сьогодні, – каже, – там збираються мої друзі». Робити нічого, ми починаємо збиратися, тим більше, що треба купити щось поїсти, бо батон у нас уже скінчився, а з інших харчів у Джона Леннона був лише кетчуп.

Є на південному вокзалі міста Відня одна ригалівка.

Народ тут збирається здебільшого відчайдушний, емігрантів серед них немає – усі свої, бухло тут дешеве, а поліція лояльна, тож і не дивно, що Джон Леннон у цьому закладі теж був своїм крутим хлопцем.

Він одразу ж замовив горілку й заговорив із якимись ханигами, ханиги тут теж, очевидно, були своїми, вони весело плескали Джона Леннона по плечу, говорили всіляку гидоту на адресу уряду й парламенту, виявляючи дивну для ханиг політичну заангажованість. Джон Леннон замовив собі й мені ще по одній горілці, випив її і, схоже, узагалі забув, по що сюди прийшов, ханиги теж не знали, що йому від них треба, тому всі замовили собі по новій горілці та дружно випили. Потім раптом звернули увагу на мене,

запитали, звідки я, – я відповів, це зустріли схвальним гудінням і замовлянням ще однієї горілки. Я випив з ханігами за їхнє здоров'я і зашепотів Леннонові: «Слухай, друже, пішли додому, у нас там індус негодований». Леннон вийшов з піке, сфокусував свій нікудишній зір, відвів убік одного ханигу й почав із ним про щось перемовлятися. За кілька хвилин він повернувся задоволений і усміхнений та голосно заявив, що ми з ним мусимо вже валити. З боку ханиг заяву було сприйнято з ентузіазмом, тут-таки з'явилася нова горілка, було проголошено тост за соціал-демократію, і ми вийшли в сутінки під прощальні вигуки розчулених ханиг. Дорогою Джон Леннон співав, викрикував політичні гасла, задирався з таксистами й знайомився з усіма зустрічними російськими проститутками.

Індус зжер таблетки, які ми йому принесли, і знову заснув. Я подумав, що от кому добре живеться в цьому світі, так це індусам, Джон Леннон був п'яний, я загалом теж, він ходив по своїй розбитій квартирі та співав, до нас уже прибігала старенька сусідка знизу, схоже, вона Леннона ненавиділа, бо прибігла, ще коли він тільки почав співати, видно, уже знаючи, чим це для неї скінчиться, Леннон впустив її до помешкання, вона вбігла на кухню, почала було кричати, але побачила темно-брунатного з синіми відливками індуса й боязко вийшла. Джон Леннон ще якийсь час співав, потім зайшов до ванної і замовк. До ранку його не було чути. Я знайшов свою канапу й швидко заснув. У ту ніч мені нічого не снилося.

Зранку індус прокинувся перший і енергійно почав шукати якого-небудь харчу, щоб підкріпитися, знайшов кетчуп, я в цей час теж прокинувся, дивлюся – посеред кухні стоїть індус і крутить у руках кетчуп. «Що, – питаюсь, – любиш кетчуп?» – «Люблю, – говорить індус, – а є ще що-небудь?» – «Ні, немає, учора все скінчилось». Індус поставив кетчуп на місце й узявся за пиво, а я пішов до ванної. Ванна була зачинена зсередини. Я постукав. За дверима щось заворушилось, і згодом двері відкрив Джон Леннон, який, схоже, тут спав. «Привіт, – кажу я йому, – там індус прокинувся, хоче їсти. І я би теж не відмовився від сніданку», – додаю. Виглядав Джон Леннон жахливо, схоже, він тут учора впав, зрештою, ми всі виглядали не найліпше. Ми вирішуємо знайти найближчий фаст-фуд, а нашого шоколадного друга знову лишаємо на господарстві, пообіцявши принести йому чогось смачненького.

Фаст-фуд був за два квартали від Леннонового будинку, турки вже працюють, у маленькій кав'яреньці сидить кілька печальних емігрантів, грає турецький етнопоп, і взагалі все чудово, навіть ранковий мокрий сніг, який падає на сходи. Ми замовляємо якусь їжу, починаємо все це мляво гризти, випиваємо ще по пиву, і тут Леннон заводиться зі старим турком, котрий сидить за сусіднім столиком.

Спочатку він просто починає говорити про курдів, потім у його голосі з'являються нотки звинувачення, він швидко п'яніє й не помічає тієї межі, за яку йому не варто було заступати. Турок довго вдає, що не розуміє німецької, потім, коли мій приятель утрачає рештки обережності й совісті, не витримує та викидає його на вулицю. Я біжу його підіймати.

Знаєш, інколи в житті відбуваються сцени настільки нежиттєві, що навіть не знаєш, як їх сприймати, себто не те, щоб такі речі в житті не могли відбутися, могли, звичайно, просто виглядають вони настільки по-дурному, що й говорити про них не хочеться. Ось мокрого березневого ранку на

засніжений бруківці під фаст-фудом лежить чувак, зовні дуже подібний до покійного, царство йому небесне, Джона Леннона, а біля нього валяються його круглі окуляри, тепер такі самі, як на плакаті пам'яті справжнього Джона Леннона – тріснуте скло й крапельки крові, тільки кров ця була з носа мого приятеля, так, ніби божевільний Марк Девід Чапмен у далекому 1980 році не застрелив горопашного Джона Вінстона, а натовк йому пику на очах косоокої художниці-концептуалістки Йоко Оно. Тут замість косоокої Йоко Оно був я, тож я і підійняв свого приятеля та й потягнув його додому. У цій битві ми зазнали поразки, і сказати туркам нам більше не було чого.

На третю добу, себто в понеділок зранку, згідно із законами біології, індус почав смердіти. Усю неділю він то приходив до тям, то, випивши чергове пиво, знову впадав у безтурботний сон, пиво спливало разом із вікендом, Джон Леннон сидів на кухні з натовченою пикою, я цілий день намагався вийти назовні та поїхати додому, утім, мені бракувало і сил, і відваги. З індусом треба було щось робити. «Сьогодні понеділок, – говорить Джон Леннон, – може, відвеземо його в університет?» – «Як же ми його відвеземо? – питаю я. – Він же смердить». – «Але ж тут його лишати теж не можна, – наполягає Леннон, – у мене сусіди». І ми беремо нашого маленького шоколадного приятеля під руки й з огидою тягнемо в підземку, привозимо під стіни університету, кладемо на його улюблену лаву й швидко тікаємо, щоб ніхто нічого не запідозрив.

– Ну що – куди ти тепер? – питаю.

– Не знаю, – відповідає Леннон, – піду щось куплю собі поїсти. Ти поспішаєш? Ходімо зі мною.

І я далі плетуся за ним, ми заходимо в якийсь супермаркет, потім в інший, Джон Леннон насправді нічого не купує, коли я хочу їхати додому, він ображається й просить зайти з ним у наступний магазин, видно, що він просто не хотів лишатися сам, погано йому, мабуть, було. Уявляєш, ось пересувається він так життям, сам не знаючи для чого, а тут така нагода пересуватися з кимось іще, я його в принципі розумів, після цього він затягує мене до великого музичного магазину й знаходить там записи Баді Рича. «Дивися, – говорить, – «Big Мак», тут є «Big Мак», ми мусимо це взяти». – «У мене, – кажу, – грошей майже немає». – «Нічого, – продовжує Джон Леннон, – ми його вкрадемо». І він непомітно зриває з диска пластикову обгортку разом із електронним кодом і запихає диск собі до кишені. «Ти що, ідіот, – кажу я йому, – тут усюди камери». – «Нічого, не бійся», – сміється він. «Що значить не бійся, – нервуюся я, – це тобі нічого не буде – дадуть ще раз по голові, так тобі це навіть і не зашкодить, а мене просто викинуть із вашої країни і більше ніколи не впустять!» – «Ти конформіст», – ображається він. «Пішов нахуй», – відповідаю я йому й швидко йду на вихід. «Почекай», – кричить він мені в спину, біжить за мною до каси, але тут його диск починає пищати, мабуть, там був ще один код, який він не помітив, він зупиняється й починає здивовано роззиратись навколо, мовляв, що за фігня, що це в мене дзвенить, до нього рушає охоронець, але я вже вибігаю назовні й рухаюся до підземки. Мудак, просто мудак, якими кретинами наповнює Господь старі-добрі європейські міста, з ким доводиться спілкуватися й перетинатися, узагалі, що в нас спільного із цим Джоном Вінстоном Ленноном, крім «Біг Мака», звичайно, окей, «Біг Мак» справді поєднує багато чого в цьому химерному житті, хто з нас, зрештою, може сказати, що жодного разу не облажався,

доля хитро й навчено розставляє свої пастки, спробуй не попадись у них, якщо зможеш, штовхаєшся собі, штовхаєшся з дня в день та лишень і можеш, що захоплюватися дивовижним задумом небес, усіма їхніми вивертами й діяннями, усіма їхніми, урешті-решт, творіннями, як-от Джон Вінстон Леннон, непоганий, зрештою, хлопець, якби ще не знаходив на свою задницю стільки неприємностей, ну, але це вже карма, це вже карма...

І я сідаю в підземку і іду додому, після чотириденного спілкування з друзями мені хочеться спати та їсти, особливо хочеться спати, тому я засинаю просто у вагоні й прокидаюся лише на Дунаї, давно проїхавши свою зупинку. Додому вертатися не хочеться, тому я виходжу на вулицю й забрідаю у величезний, розміром у кілька кварталів, торговельний центр, знаходжу там так само величезний, на двадцять залів, кінотеатр, вишкрібаю рештки грошей і купую квиток на якусь дитячу анімацію.

Поблукавши коридорами, знаходжу свою дев'ятнадцяту залу, у якій сидить самотня пенсіонерка, сідаю в перший ряд і відразу ж засинаю.

Інколи мені здається, що я витрачаю більшість власного часу на непотрібне мені спілкування з непотрібними й нецікавими мені людьми. Речі не завжди видаються необхідними, а події та вчинки виправданими, часто думаєш: нащо це все, – бачиш, мені не завжди вистачає терпіння, аби звести до купи все, що зі мною відбувається, тоді я просто чекаю, коли все зведеться до купи само собою, зазвичай так і буває, життя насправді дуже проста річ, ти собі просто пливеш цією рікою, не намагаючися когось потопити, пливеш собі, задивляючись у прозорі води, й іноді, коли дивитися уважніше, справді може здатися, що ти бачиш, що там – на тому дні, хоч там насправді нічого немає.

Мене розбудила пенсіонерка, яка разом зі мною дивилася фільм. «Юначе, – каже, – прокидайтеся, фільм закінчився». І прямує до виходу. «Дякую», – кажу я їй услід і думаю, що робити далі, розглядаюся в порожній залі й бачу збоку біля екрана ще один, очевидно, запасний, вихід, а оскільки за мною все одно ніхто не стежить, виходжу через нього.

За дверима виявляються сходи, певно, це якийсь пожежний вихід, тут зовсім порожньо й не зовсім чисто, я думаю повернутися в залу, але потім вирішую зійти цими сходами, однаково, навіть якщо хтось мене тут і зустрине, скажу, що заблукав, зважуюсь я і йду вниз.

Поверхом нижче біля металевих дверей стоїть стілець, на ньому лежить порнографічний глянцеви́й журнал і великий мобільний телефон у шкіряному футлярі, певно, тут сидить охоронець, а оце кудись вийшов, може, відлїти, зараз повернеться, застане мене тут і надає по голові, як якому-небудь Джону Леннонові, думаю я і, згадавши про Леннона, швидко підходжу до стільця, хапаю телефон, збігаю сходами вниз, знаходжу широкі двері, штовхаю їх й опиняюсь на вулиці.

Через п'ять хвилин, коли я вже сидів на лаві поблизу торговельного центру, задзвонив телефон.

– Хто ви? – спитали мене.

– А ви?

- Я власник телефону.
- Дуже приємно, - кажу. - А що вам треба?
- Поверніть мені мій телефон!
- Ви знаєте, - кажу, - я боюся, що ви мене здасте поліції. Спробуйте купити собі новий. А цей я викину.
- Куди викинете?
- Ну, не знаю. У смітник, мабуть.
- Мій телефон - у смітник? От гівно! - схоже, власник телефону образився.

Я вимкнув телефон, підійшов до найближчого кошика зі сміттям і кинув слухавку туди. Потім повернувся в торговельний центр, хвилин п'ятнадцять потовкся біля вітрин і пішов до підземки. Проходжу ще раз повз смітник, слухаю - телефон і далі дзвенить. Так дивно, уявляєш - ранок, сонце з-за хмар вийшло, навколо якісь люди снують, ніхто на цей довбаний телефон і не зважає, розумієш, я спочатку навіть забув, що це я його туди кинув, іду собі вулицею, раптом зі смітника починає дзвонити телефон. Я навіть спочатку подумав - невже ніхто не підійме слухавку, уявляєш?

Баланеску-квартет

...тому я виблювую в рукомийник. Навколо купчаться сонячні плями, і ранок проникає в кожну щілину міжнародного експреса Будапешт - Париж, у який я сів годину тому і з якого маю намір виповзти через годину, якщо, звісно, не помру ось отут, у сортирі, не захлинуся блювотою, якщо мене не затягне в цю жакливу металеву воронку унітаза, що помпує повітря й усмоктує в себе все живе в радіусі двох метрів, у цю лискучу нікелеву діру, з якої чути голоси пекла і якої я тепер стрьомаюся настільки, що навіть і виблювати туди не можу, ось завис на рукомийнику, намагаюся щось зробити зі своєю свідомістю, зі своїм підірваним здоров'ям і втраченою координацією в ранковому просторі, потім підіймаю голову, бачу просто перед собою в дзеркалі власне відображення, і мене знову вивертає.

Добре, що в мене все гаразд із нервами, я уявляю собі, що зі мною було б, якби я був яким-небудь невірноваженим уйобком, зі схильністю до істерик і параної, мене б тут просто рознесло на шматки від перенапруги та відчаю, а так усе гаразд, і я без нарікань сприймаю жорстокі обставини сучасного побуту, тому що можу ставитися до себе доволі відсторонено, і це допомагає мені пережити непрості хвилини в моєму житті, головне - не дивитися на себе в дзеркало, не помічати цієї нікелевої воронки й не думати про алкоголь, - думаю я й швидко схиливаюся над рукомийником. Ще годину пересидіти тут, нікуди не виходити, ні з ким не розмовляти, ніяких «доброго ранку», «що це за станція» і тому подібних провокативних питань, і так все чудово, пасажири, якщо я їх не розбудив, сплять собі на своїх

зарезервованих місцях до Зальцбурга, Мюнхена й аж далі до Парижа, їм і діла немає, що це за бентежний громадянин зачинився півгодини тому в сортирі й уперто не хоче повертатися на власне місце. Усе гаразд, друзі, усе гаразд, спить у своїх відсіках, де заборонено палити, спить і дивиться мирні сни про безхолестеринову свинину та великодні знижки на спаржу, уже хто-хто, а я вам заважати не буду – ще годину, дотягнути до Лінца, сповзти на холодний, ще до кінця не прогрітий сонцем ранковий перон, знайти оргкомітет, забрати бабки, поселитися в готелі, залізти в черевики у двомісне стерилізоване ліжко й благополучно померти, принаймні до шостої вечора.

Багато речей у цьому житті вчишся сприймати якщо не героїчно, то в кожному разі з розумінням і без істерик. Якщо вже ти звечора починаєш пити, наповнюєш свій хворобливий організм різним там гівном, мішаєш його у своєму шлунку, то будь готовий, що на ранок твій організм скаже тобі все, що про тебе думає, з другого боку, я й не вірю, що бодай хтось, напиваючись звечора під зав'язку, гадає, що зможе прокинутися в чудовому гуморі, з гарним апетитом і робочим настроєм, – усе це таке імітування великих пристрастей і потрясінь, суспільству просто бракує духу трагедії, ось народ і бухає, і то в таких кількостях, що іноді я замислююся – це лише серед моїх друзів стільки алкоголіків чи алкоголіків взагалі багато...

Мій старший друг і колега Берні, відомий літературний діяч, куратор кількох літературних майданчиків Відня, колишній гіпар і активіст, нині спокійний, майже лисий чувак, із яким ми разом працюємо над перекладами, виходить із вагона підземки й дивиться, у який бік йому підійматися. До нього з невидючим поглядом підходить уже добряче накачаний різними стимуляторами печальний скінгед, сумно шкребе рукою свій голомозий череп і гугнявим голосом просить дати йому бабок, аби купити щось попоїсти. Берні, як затятий борець із ненависним фашистським режимом, від якого йому неодноразово діставалося, порпається в кишенях, але нічого не знаходить і говорить скінові, що, мовляв, братику, вибач, у мене немає дрібних грошей, іншим разом підійди. Скінгед розуміє це дослівно, голова в нього вже не працює, він відвертається, робить захід по перону, спитавшись ще в кількох громадян Австрійської республіки, чи можуть вони йому чимось допомогти, вони не можуть, і скін благополучно повертається до Берні, який за цей час не встиг навіть прикурити цигарки. «Вибачте, – говорить йому скін тим-таки гугнявим голосом, – допоможіть хоча б парочку монет». Берні починає охуївати з цього молодого чоловіка, але добре нутро в ньому знову бере гору й він плескає чувака по шкірянці: «Гей, хлопче, – говорить йому, – ну ти й набрався, я тобі б дав, але не маю дрібних, ось – хочеш цигарку?» Скін забирає поживу й човгає далі по перону, доходить до протилежного краю і, розвернувшись, знову хижо планує на невдачу Берні, який усе ще не встиг зійти з місця, скін утретє починає тертися навколо нього й канючити собі якогось дріб'язку. Берні, якому вже кілька хвилин не дають нормально покурити, урешті не витримує, усе його вроджене й роками плекане людинолюбство руйнується й розвалюється на очах. «Знаєш що? – говорить він скінові. – Може, ти й непоганий хлопець, але йди в жопу – я не маю дрібних! Не маю я їх, розумієш?! Не маю!» Берні заводиться, викидає прикурену цигарку, б'є носом пластикове крісло під стінкою і, голосно лаючись, вискакує нагору, де я чекаю на нього вже десять хвилин.

Зійшовши ввечері важкого суботнього дня з палуби на берег, перейнявшись ідеєю, скажімо, набратися й не оминати жодного більш-менш гідного закладу,

ти раптом виявляєш, що можливостей не так уже й багато: або запхатися в який-небудь паб і слухати ірландське народне караоке, або запхатися в який-небудь бар, де бувають росіяни, і слухати, прости Господи, емігрантський шансон чи – ще гірше – коматозну калінку-малінку, або, урешті, знайти що-небудь місцеве й просто обригатися від самого духу старої-доброї Дунайської імперії, який усе ніяк не вивітриться з її кав'ярень і тютюнових крамничок.

Отже, треба добре подумати, перш ніж на щось зважитися в цьому місті, де вже котре десятиліття остаточну перемогу святкують японські брокери й перські емігранти, радості тут мало і її ретельно дозує якийсь апостол, відповідальний за культмасовий сектор в об'єднаній Європі. Я потім неодноразово намагався пригадати собі, чим саме ми займалися в той час, де були, з ким бачилися й що нас захоплювало в ті кілька місяців активного спілкування.

Пригадувалося мені важко, усі враження зводилися до кількох сортів місцевого пива, до двох-трьох цілодобових ганделиків зі спиртним, до фізій кількох чуваків, які продавали нам гашиш, словом, не так уже й багато. Берні, наскільки я розумію, живе так останні роки тридцять, але йому це, мабуть, не подобається, інакше він таких дурниць не робив би, люди, задоволені власним життям, навряд чи так вийобуються, вони не б'ють, напившись, вітрини на вулицях, не заводяться з поліцейськими після вечорів поезії, не сплять на лавках у парку, засидівшись у кав'ярні з якими-небудь пришепелкуватими книговидавцями, а саме це й характеризує мого старшого друга та колегу, саме так він і відтягується зазвичай, починаючи свої химерні загули, як правило, у п'ятницю-суботу й завершуючи їх, коли Бог пошле.

На вулиці кінець травня, чудесна погода, дощу немає, і в студентському містечку, де живуть мої хороші знайомі, студенти-богослови, відбувається велика тусня, таке просто дуже величезне щорічне збіговисько, яке починається вночі з суботи на неділю, ну й уже не закінчується, схоже, ніколи. Себто, звісно, закінчується, але принаймні кілька днів поспіль на цьому місці в повітрі стоїть густий сивушний дух, дух блквоти й легалайзу, що його несвідома місцева молодь помилково сприймає за дух непокори. Організатори вечірки, представники студентських профспілок і кількох молодіжних ліворадикальних партій, цілий день напередодні звозять бочки з пивом, монтують військово-польові екологічні сортири, розвішують на навколишніх деревах різнокольорові прапорці та гірлянди, уже години до десятої-одинадцятої вечора бочки порожні, забиті недопалками сортири протікають, прапорці скалічено звисають із гілок, мов китайська локшина. Звісно, що ми з Берні потрапляємо сюди саме в такий час, це вже після калінки-малінки й ірландських партизанських пісень, у нього тут хороші знайомі, у мене тут хороші знайомі, одним словом, нам тут раді, можна навіть сказати, що в цій країні це, мабуть, єдине місце, де нам раді, тож уперед, уперед і не зупинятися, нас і так позбавили найнеобхіднішого. Що нам залишили? Такі-сякі громадянські права, купу вироdkів, котрі хочуть нами опікуватися, масу вилупків у пресі й на телебаченні, продажні вибори, смердючі політичні рухи, якщо ти не цікавишся шоу-бізнесом і макроекономікою, тебе просто вважають за симулянта й дезертира, який становить пряму та безпосередню загрозу суспільству, так що найкращий і найдешевший спосіб розв'язати всі твої проблеми – це запхати тебе в яку-небудь контору або дати тобі в кредит який-небудь нафіг тобі не потрібний

будинок із великою клумбою, за який ти будеш півжиття повертати кредити, щоби в голову не лізла різна хуйня, богослови добре розуміють такі штуки, мабуть, тому так гірко й заливаються демпінговим пивом і місцевого розливу текілою, усвідомлюють, що насправді вибирати їм майже немає з чого: або лишатися все своє доросле життя богословом, або піти хибним шляхом таких ось чуваків, як Берні, та до кінця днів своїх тягатися від супермаркету до супермаркету в пошуках дешевого бухла й богословської правди. Якщо я не загрузну в цій щільній і липкій богословській масі, що купчиться довкола вцілілих бочок із пивом, і якщо мене не втопчуть у гівно й траву брудні богословські кросівки, я виберуся-таки на сухе і подивлюся на все це збоку, зможу заспокоїтися й щось випити, а там і Берні знайдеться, – так я собі говорив у ту ніч, виповзаючи на маленький горбочок обіч богословської вакханалії, урешті-решт, і справді дістаюся горбочка й знаходжу там приятеля Яніса, знайомого литовця, який пише роботу про містиків та збирається захищатися. Яніс веде мене за собою до сусіднього корпусу в студентський клуб, де готується виступати місцевий гурт «Серп і молот», такі австрійські панки, які обдивилися в дитинстві голлівудських блокбастерів про КГБ і Горбачова й схилилися на цій темі, тому всю їхню, сказати б, творчість присвячено пам'яті колишньої імперії зла, для них це, так би мовити, романтика, як у совку існують, приміром, ковбойські кантрі-групи, так і вони співають руський рок із віденським акцентом, носять якісь власноруч зшиті боброві шапки й придбані у військових магазинах кирзові чоботи, романтика, мати його за ногу, забули чуваки маршала Жукова, він би їм показав руський рок і прощання слов'янки. Приготування до виступу полягає в щедрій роздачі водяри на вході всім охочим, охочих дедалі більше, ми потрапили дуже вчасно, музиканти врешті вибираються на сцену, спроквола беруть до рук інструменти, їхній вокаліст (хе-хе, вокаліст) вмикає мікрофон і, зробивши злісну міну, вигукує: «Горбачов! Смірнов! Хуй!», тут його словниковий запас благополучно вичерпується й починається музика.

Водки більше не наливають.

...могло бути тому. Потому могли бути дві години найогидніших звуків, геть спотворених електричною апаратурою, усілякими там динаміками й примочками, як це буває, по тому могли початися справжні стосунки, коли безкоштовні напої закінчуються, а спинитися вже ніхто не може, а головне – не хоче, ось у цьому місці й у цей момент хитрий підступний змії-диявол і вповзає попід барну стійку за шинквас між пузатих тьмяних пляшок зі скотчем та водярою й звідти хитро підморгує всім присутнім, ніби нашіптує: «Ну ж бо, чуваки, відтягніться, хулі там, богослови, не зупиняйтеся, у жодному разі не зупиняйтеся, інакше це для вас дуже погано закінчиться, чуєте, як лажають ці придурки в кирзових чоботах? Ці довбані австрійські панки, які вважають, що схопили свого довбаного господа бога за бороду, чуєте, як хриплять їхні колонки? Якщо ви зараз зупинитеся, це хрипіння буде тривати вічно, воно залишиться у ваших головах і з вас уже не вийде ніяких богословів, із вас навіть економістів не вийде, будете плазувати, як слимаки, від супермаркету до супермаркету, купуючи тепле пиво в бляшанках», – шепоче підступним голосом цей чортів демон, і всі його слухають, і набираються, і все це триває аж доти, доки той самий вокаліст (хе-хе) не витримує і, перечепившись через якісь дроти, летить просто в залу під ноги богословам і макроекономістам, і це сприймається як заклик до братання на цьому германському фронті побутового алкоголізму, я підходжу до музикантів, і ми швидко знайомимось, і говоримо про погоду,

шоу-бізнес і студентську солідарність, і я обіцяю зробити їм концерт у себе на батьківщині, говорю, що їм там буде цікаво, там вулицями дотепер ходять справжні живі гебешники, їх навіть можна помацати, якщо раптом виникне таке бажання, дехто – переконую я їх – цим постійно й займається, музиканти рвуть на собі бутафорні арміяки, хороші хлопці, ми обмінюємось адресами, візитівками та номерами кредиток і, штовхаючись, виходимо з клубу, тягнувши на собі їхню апаратуру. Гітарист, імені якого я запам'ятати не можу, там забагато шиплячих, веде мене далі за собою: «Зараз, – говорить, – ми поїдемо додому до мого брата, у нього сьогодні свято, і ми маємо його привітати, і ти поїдеш з нами – у нас є одне вільне місце», – і це звучить так, ніби він пропонує мені останню – випадково збережену – вакансію на відпущення гріхів у папи римського, тож відмовлятися просто безглуздо, і ми всі пробираємося крізь кількатисячну юрбу веселого народу з колонками, гітарами та вокалістом на плечах, такий натруджений марш-кидок крізь натовп богословів і макроекономістів, деś збоку починається ряд підтоплених екологічних сортирів, із крайнього чути блювотні звуки, когось рве, і лише за ледь уловимими й ледь відчутними вібраціями я впізнаю голос Берні – свого друга й учителя, для якого ця тридцятирічна війна все ніяк не завершиться...

У чому перевага ось таких спонтанних імпровізованих знайомств над тривалими добропорядними стосунками між друзями? Перевага їх полягає в їхній широті, відвертості й ненав'язливості. Ти можеш натрусити своєму новому знайомому що завгодно – про своє дитинство, про друзів-паралітиків, про сусідів-упирів, він тобі відповідатиме тією самою монетою, ви обіцятимете одне одному золоті гори подальшого спілкування, вічної дружби та взаємовигідного творчого партнерства, ставитимете одне одному алкоголь і ділитиметеся останньою хапкою доброго приальпійського драпу, ходитимете по незнайомих адресах, запізнаєтеся з якимись відморозками, які комусь із вас доводяться, як виявиться потім, давніми знайомими, а то й родичами, співатимете хором улюблені змалку німецько-фашистські похідні пісні, кричатимете з балконів різні брутальності, почнете чіплятися до трансвеститів біля стоянки таксі й наб'єте, урешті-решт, одному з них пику, знайдете о третій ночі дешевий бар і спробуєте купити в барменші кокаїн, а коли вас звідти викинуть, ви навіть не зрозумієте за що, переїжджаючи в переповненому невідомим народом «фольксвагені» з однієї вечірки на іншу, ви благополучно заблукаєте в районі, який насправді вам добре відомий, і станете печально кружляти довкола того самого кварталу, дивуючись й обурюючись, наскільки одноманітна в цьому місті архітектура і які подібні будинки, аж нічого не можна знайти, і вже деś по четвертій когось із вас перемкне, що час-таки й спинитися, і ви знайдете автомат із колою, візьмете кілька пляшок цієї холодної рідини та почнете жадібно її хлебтати, пригадуючи під теплим зоряним небом свої імена. Перевага полягає в тому, що потім не доведеться виправдовувати одне перед одним власні приступи агресії чи шизофренії, не треба буде пояснювати своєї схильності до транквілізаторів і повторювати вчорашні обіцянки, яких до того ж ніхто з вас не пам'ятатиме. Чимдалі я все частіше думаю, що такими й мають бути ідеальні стосунки і що, розходячись зранку по домівках з наповненими щастям головами, ліпше за все просто пристрелювати нових друзів, бо найбільша цінність людського спілкування полягає саме в спонтанності та неповторності екзистенції.

О п'ятій ранку щось нагадало мені про мої обов'язки перед суспільством і сумлінням, власне, радше перед сумлінням, але перед суспільством також.

Починалася неділя, і саме цієї неділі до обіду мені належало дістатися Лінца, де саме сьогодні відкривався великий музичний фестиваль і де, окрім усього іншого, мали відбутися поетичні читання, на які, окрім усіх інших, було запрошено й мене. Дивно, як я це згадав, але я не забув і попросив своїх нових друзів завести мене додому, оскільки до потяга лишалося години дві, а мені ще треба було зібратися, друзі мої довго не вірили, що я справді кудись мушу їхати, потім, зрозумівши, що загалом ідеться про великий музичний фестиваль, вирішили їхати туди разом зі мною, але мені якимось чином вдалося їх відмовити й вони погодилися просто відвезти мене додому, допомогти зібратися, а потім закинути на вокзал і посадити на потяг.

Я довго стояв посеред своєї кімнати й ніяк не міг вирішити, що саме потрібно прихопити з собою. Що беруть зазвичай із собою на великий музичний фестиваль?

– Слухай, – говорить мій новий друг-гітарист, – а що ти там будеш робити?

– Не знаю, – кажу, – мабуть, вірші читатиму.

– Візьми з собою зубну щітку, – говорить він. – І бритву. Але краще не електричну. У тебе є не електрична бритва?

– Є, – кажу я.

– Ось і візьми її. І візьми щось поїсти в дорогу. Візьми консерви. У тебе є консерви?

– А що – у Лінці проблеми з консервами?

– Сьогодні неділя. Сьогодні в усіх проблеми з консервами, бо магазини не працюють. Ти ж не підеш жерти в який-небудь буржуйський ресторан?

– Ні, – вагаюсь я, – мабуть, не піду. Мені взагалі їсти не хочеться.

– Ось і візьми консерви. Але ножа не бери. А то будеш потім пояснювати поліції, нащо тобі ніж на музичному фестивалі.

– Ну, добре, – говорю я, – а як же я ці срані консерви відкрию?

– Спитаєшся в готелі. Тебе ж поселять у готель?

– Мабуть, поселять.

– Ось там і знайдеш ніж. Збирайся-но, часу мало, нам ще треба випити.

Я беру куртку, засовую в кишеню зубну щітку, дивлюся на бритву й вагаюсь, потім згадую про поліцію і вирішую її не брати, відчиняю холодильник і вигрібаю звідти всі консерви, які там є, знаходжу консервованих крабів, ще якісь дари моря, розпихаю все це по кишенях, і ми ідемо на вокзал. Зрештою, усі ті історії з життя, які я можу згадати й переповісти, зводяться в мене до кількох таких схожих варіантів, де обов'язково в якийсь момент хтось припихається на вокзал. Спочатку я думав, що це якось пов'язано з пересуваннями з місця на місце, але потім зрозумів, що

насправді йдеться радше про пошук якогось універсального комунікативного центру, яким, без сумніву, є кожен вокзал, про потребу якогось людського за своєю природою місця, потрапляючи до якого, громадяни попускаються і в них зникає їхня соціальна активність і агресія, чимось таким вокзал і є, він перебирає на себе функції якогось такого чистилища, чи що, адже де ще, як не на вокзалі, можна, скажімо, на вихідні затаритися алкоголем? Більше ніде. Хіба на автозаправці...

І вже по сьомій ранку ми знаходимо наш експрес, Будапешт – Париж, і я пам'ятаю, що головне – це не проскочити і вчасно з цього потяга злізти, хоч я насправді до нього ще й не сідав. Ми йдемо пероном, вишукуємо мій другий клас, знаходимо щось відповідне, друзі починають зі мною прощатися, і стан у нас такий, що навіть контролер, хоч це й не його собаче діло, не витримує й питає в мене: «Ви що, справді ідете?»

Ну, ще б пак, говорю я йому, шукаю для певності свій квиток, витягаю з кишень консервованих крабів, даю на хвилину контролерові їх потримати, виймаю квиток, затискаю його в зубах і, забравши крабів, заходжу, якщо це можна так назвати, у свій другий клас, знаходжу там вільне місце й одразу ж засинаю. Рівно через півгодини я прокинувся і опинюся віч-на-віч зі своїм страхітливим похмільно-депресивним синдромом, але поки що мені добре й затишно, і консервовані краби в бляшанках м'яко сплескують бивнями і хвостами та збовтують клешнями теплий томатний соус...

У Лінці я мав виступити на відкритті фестивалю й наступного дня благополучно повернутися додому. Я звалився на перон і пішов шукати якихось комунікацій.

Вокзал був порожній, усі магазинчики й крамнички було зачинено, це не входило в мої плани, бо мене сушило й роздавлювало, і з цим треба було щось робити. Ну, гаразд, потрібно знайти оргкомітет і попросити в них якої-небудь мінералки або яких-небудь пігулок від головного болю, сказати їм, що в мене морська хвороба, що мене загоїдало в паризькому експресі, розумієте, я себе в дорозі невпевнено почуваю, голова тріщить, нирки теж чомусь ниють, жаклива, знаєте, дорога, жакливий експрес, ну, ви розумієте, просто рефрижератор якийсь, уявляєте, вони це називають паризьким експресом, у цих потягах завжди на всьому економлять, жодного сервісу, але нічого, до виступу я оклигаю, усе буде гаразд, ось пару годин перележу в теплій ванні, у вас тут є тепла ванна? Прийму які-небудь пігулки від алергії, до речі, де тут можна взяти пива? – Що? – Ні, це на вечір, я розумію – у вас тут великий музичний фестиваль, до речі, ніж у вас є? Я тут у барі, в експресі, придбав кілька банок консервованих крабів, люблю, знаєте, на сніданок зжерти банку-другу цих дохлих морських тварин, ну, то що – є ніж? Або хоча б бритва. Але не електрична.

...довго шукав оргкомітет. По-перше, ноги мене не слухались і йшлося мені важко. По-друге, скористатися послугами, скажімо, трамвая, я не міг, бо словосполучення «громадський транспорт» викликало в мене спазми.

По-третє, я не знав, куди мені треба їхати, тому просто пішов у напрямку центру. Лінц – містечко невеличке, тож від вокзалу до центру і йти всього хвилин двадцять, ну, враховуючи умови, які вони мені створили, сорок п'ять, але я таки дійшов, чим, очевидно, немало здивував усіх тих демонів, які летіли за мною від самого Відня, рясно посипаючи мою голову печаллю і

скорботою. Оргкомітет розташувався на центральній площі, в офісі снувало кілька юних жінок, за ними виднівся бар, маленька вмонтована кухня з мікрохвильовою піччю, а в кутку стояв цілий ящик мінеральної води. Я зрозумів, що демони відступили, але не знав, чи надовго.

Мені швидко й без зайвих питань видають програмку, купу рекламних буклетів, ключ від номера в готелі «Ратуша» та пляшку мінеральної води. «До вечора, – говорять мені, – не запізнюйтеся, має бути багато людей, інтелектуалів, працівників муніципалітету, туристів, туристи спеціально приїдять щороку на відкриття нашого фестивалю, сподіваємося, вам теж сподобається. Відпочивайте, можете прогулятися містом, але, будь ласка, не запізнюйтеся», – повторюють вони. Ніж дати мені відмовились.

І ось я з великими моральними труднощами й геть виснажений, допиваючи дорогою свою воду, знаходжу готель і швидко поселяюсь. І починається найгірше, що могло початися – ванни в номері немає. Є, щоправда, душ, але я навіть уявити собі зараз не можу, що з ним робити. Я маю цілих п'ять годин, аби з гідністю зустріти всі гризоти й випробування, з тих, які посилає нам зазвичай провидіння, схоже, демони вже вмостилися на критому склом балконі й зловтішаються, спостерігаючи, як мене тут ковбасить – у тихому містечку, на п'ятому поверсі центрального муніципального готелю, о першій дня, у куртці й кросівках під теплою ватною ковдрою.

Викручуючи й надламуючи тебе, витискаючи з тебе все те хороше, що в тобі було, якщо воно справді було, пронизуючи тебе тисячами гострих крижаних шурупів, що втвинчуються у твою свідомість, примушуючи її здійматися над дахами й деревами і потім різко падати, боляче б'ючись лопатками об паркет, життя все одно лишається весь час десь поруч, так що всі махінації з власною свідомістю, які видаються зблизька вагомими й суттєвими, насправді забуваються дуже швидко і завжди вчасно, себто саме тоді, коли їхній час минає. Треба просто перебути в поганому стані, а далі почнеться світла смуга, сьогодні о шостій виступ, потому на майдані має бути великий концерт, на якому виступить Баланеску-квартет на чолі з самим старим Баланеску, який теж сюди припхався, точніше, це я сюди припхався, а старого Баланеску тут чекають, он і на буклеті його пику помістили, і в оргкомітеті про нього згадували, і ванна в нього, скоріш за все, є, сучасний світ роздирають жажливі суперечності, ці буржуї кидають, мов наживку, пару-трійку пільг і послаблень зі свого столу таким-от чувакам, що приїдять на їхні прибацані фестивалі, кидають, ніби виправдовуючи в чиїхось очах весь цей безконтроль, який називається громадянським суспільством, і тільки не треба говорити щось про державні субсидії й неоподаткування, усе це великий ідеологічний болт, запропонований тіньовими інженерами нашої цивілізації, і треба бути останнім недоумком, аби сприймати все це на віру й намагатися грати за їхніми правилами, мене на такі штуки не розведеш, думаю я, загорнувшись у свою ватяну ковдру, ні, чуваки, ні, намахуйте вашого Баланеску разом із його квартетом, а я надто лінивий, аби протистояти вам, ось я собі долежу до шостої вечора, відбуду ваше відкриття, отримаю свою пайку культурної програми, і тільки ви мене тут і чули, – продовжую я обурено говорити, з цим і засинаю.

...за двадцять хвилин шоста в тій-таки позі та з тим-таки настроєм. Чорт, усе якісь проблеми, усе щось не так, я ніяк не можу зосередитися на головному, себто що я маю робити й де. Протягом наступних п'ятнадцяти хвилин я приводжу себе у вертикальний стан, почистити зуби не вдається,

тому я лишаю цю затію, лишаю все зайве, закидаю під ковдру консерви і рівно за п'ять шоста виходжу з кімнати. В оргкомітеті мені всі вдавано радіють і широко дивуються, що я взагалі прийшов і майже не запізнився. «Дуже добре, – говорять мені, – зараз ви виступаєте, крім вас буде кілька місцевих авторів і один старий поет із Польщі». – «Ви знаєте, що будете читати?» – питає мене дівчина із зеленим волоссям. «Знаю», – відповідаю їй і з острахом дивлюся на її зелень. «Що?» – не заспокоюється вона. «Розумієте, – кажу, – я буду читати вірші, а що тут має бути?» – «Ну, – пояснює вона, – ми будемо говорити про діалог між Сходом і Заходом, про інтеграцію, про синтез ментальностей, добре?» – «Добре, – погоджуюсь я, – добре, у вас пиво є?» – «Потім-потім», – щебече вона і виводить мене через задні двері в залу, де вже сидить купа якогось народу й кілька поетів, які збираються говорити про Схід і Захід, скраєчку сидів старий поляк, я поглянув на нього й усе зрозумів – ми могли їхати з ним в сусідніх вагонах, і в цей момент від чого він був якнайдалі, так це від синтезу ментальностей, а також від Сходу, не кажучи вже про Захід.

Тут така велика зала при муніципалітеті, стільці вносяться і виносяться, так що, маючи бажання, можна влаштувати що завгодно, наприклад турнір із боулінгу, стіни міцні, стеля десь далеко вгорі, хоча на висоті метрів чотирьох справа наліво над залом нависає вузький місток від однієї стіни до іншої, а так зала як зала, і вся ця тягомотина триває вже пару годин і все ніяк не завершиться, та й чого б вона завершувалася, народ поспішає дізнатися про найголовніше, і я розумію, що вже пережив найкривавіші на сьогодні хвилини, далі все вже піде по висхідній, і доля продовжує обдаровувати всіх нас високими натяками, мовляв, друзі, якщо вже вижили, якщо вас не розтрощило в жорнах цього вікенду, то й поведіться належним чином, дотримуйтеся своїх партитур, говоріть про свій довбаний синтез ментальностей.

Моя зеленоволоса знайома відповідає за це неподобство, вона говорить більше за всіх, і їй це подобається, я вже двічі виходив на кухню, знайшов там урешті-решт пиво, так що мені це теж починає подобатися. «А насамкінець, – говорить чувіха, – я хочу надати слово нашому гостю, який приїхав з далекого Сходу...» – Ага, із Самарканда, бляха. – «...раз ми вже тут говоримо про діалог між Сходом і Заходом, було б добре почути щось і зі Сходу». – Ну, звичайно, старий поляк вам ні фіга не сказав, як не билися, он – і досі сидить собі і взагалі нічого не втикає, поклавши на вашу ментальність. – «Як вам бачиться перспектива цього діалогу?» – Туманно вона мені бачиться, чмо свіжофарбоване. – «Нормально, – кажу я в мікрофон, – нормально бачиться. Дякую, це дуже цікаве питання, і ось чому...» – «Але ж послухайте, – не може заспокоїтися вона, – ви ж повинні розуміти...» – Твою мать. – «... що лише повноцінний діалог може сприяти розв'язанню цього питання». – «Правильно, погоджуюсь я, – і розв'язанню позитивному» (у залі чути оплески, дехто посміхається). – «Чи ви відчуваєте, якщо говорити не про вас конкретно, а про середовище, у якому ви живете, що назріла справді нагальна потреба подібного діалогу?» – «Чекайте, – відказую, заїбала, – спробуймо подивитися на це дещо з іншого боку (поляк справді повертає голову праворуч, але натикається очима на зелену шевелюру ведучої і печально відключається) – а ви, ви готові до цієї розмови?» (зацікавлені розмови в залі). – «Заждіть, але ж ми говоримо про вашу готовність!» – «Знаєте, – кажу я їй, витримавши паузу, – насправді все не так уже й складно, просто ми маємо визначитися з пріоритетами і тими векторами, від яких ми й станемо відштовхуватися, тому

що ось ви, бебі (поляк пожвавлюється), говорите про синтез ментальностей, а які в задницю ментальності, – так-так, це я добре сказав – які в задницю ментальності, – коли насправді мало б ітися про ті жакливі суперечності, які вас роздирають» (ліберально налаштована частина публіки жваво реагує). – «Що ви маєте на увазі?» – питає вона. Бляха-муха, якби я сам знав. – «Ось я, скажімо, познайомився вчора з вашими музикантами, які називають себе "Сerp і молот", себто це не два якихось брата-мутанта Сerp і Молот, їх там насправді багато, і вони грають таку, знаєте, музику зі слов'янським душком» (поляк гидко сміється). – «Почекайте! – кричить чувіха, – але ж це поодинокий випадок!» – «Це не так важливо, – продовжую я, – річ в іншому. – Про що я? – Ви думаете, це і є сerp і молот? Гівно це, дорогі друзі, гівно!» (чоловік шість із задніх рядів піднялись і демонстративно вийшли. Але решта зі мною згодна. Поляк, що важливо, теж). – «Дякую», – намагається втрутитися чувіха. – «Один момент, – перебиваю я її, що ж ви так бідного поляка мучите? – Один момент, я ще хочу сказати про маршала Жукова» (западає тиша. Поляк голосно відригує. Зала весело сміється, і на цій радісній ноті ведуча оголошує вечір завершеним).

Я задоволено посміхаюсь і підіймаю голову – угорі, з правого боку містка, перекинутого над нами, відкриваються двері, звідти виходить прибиральниця в синій уніформі і з великою шваброю, зачиняє за собою двері й, важко ступаючи над прірвою, повільно переходить містком, лунко гупаючи в раптово припиншений залі, усі ці недолюбані інтелектуали й інтелектуалки, працівники муніципалітету, туристи та почесні громадяни міста Лінц наполохано й заворожено дивляться вгору, на місток, яким упевнено і якимось відсторонено проходить прибиральниця зі страшною й нереальною шваброю – ніби архангел, що вчасно спустився на відкриття великого музичного фестивалю, аби надерти задницю всім мудакам, котрі не відповідають високим господнім стандартам...

– Дякую, ваш виступ був дуже гарний.

– Дякую вам, що запросили.

– Знаєте, для нас це так цікаво. Ми ж про вас нічого не знаємо.

– Ми теж.

– Я тільки не зрозуміла про маршала Жукова.

– Я хотів цим завершити.

– Дуже добре, дуже добре. Розпишіться отут, будь ласка.

Я забираю свої чесно відвойовані у світового капіталу бабки та з чистою совістю йду на майдан слухати старого Баланеску. Але старого ще немає, натомість на великій сцені посеред майдану, заповненого заангажованими в мистецтво мешканцями Лінца, виступає словенський гіпгоп-колектив з якоюсь дивною назвою, щось на кшталт «Преслі-Джексон», що вони там собі у своїй Словенії думають, їх на сцені чоловік п'ять, і вони співають щось антиглобалізаційне з елементами слов'янського ура-патріотизму, погрозливо викрикують усілякі антикапіталістичні гасла, словом, користуються тим, що їх тут ніхто не розуміє. Публіка ними захоплюється, обіч мене стоїть гурт

чоловіків і жваво обговорює словенських гіпгоперів, мовляв, ах ці слов'яни, ах бестії. «А вони, випадком не геї?» – «Ні, – відказує хтось ізбоку, – вони ж слов'яни, у слов'ян гомосексуалізм заборонений, у слов'ян за гомосексуалізм виключають із партії», – і всі співчутливо кивають головами й думають, про яку саме партію йдеться.

...завершувався їхнім виступом, як і було анонсовано в буклетах. Сам Баланеску нагадував старого прикриміналізованого власника тиру в якому-небудь румунському або сербському парку культури й відпочинку, на його великій голеній голові був чорний капелюх, під широким гангстерським піджаком він ховав скрипку і справляв враження стабільності й вітальності, як і належить всякому порядному власникові тиру. Баланеску-квартет грав ворлд-м'юзик з елементами якогось космополітичного фолку, робили вони це голосно та натхненно, відповідно, ім і аплодували, я обійшов сцену й вирішив познайомитися зі старим, але тут мене покликали. Я озирнувся.

Поруч стояв польський поет і сторожко просив мене підійти: «Тихо, тихо, друже, дивися, не приверни уваги цих виродків, бач, як вони з нами, ім лише дай волю, ходім, – говорить він мені, – тут мистецтва немає, сум і покора, загибла цивілізація». «Хлопче, – продовжує він уже в барі, – розбиті ілюзії, суворий життєвий досвід, – він ніби переповідав мені якісь конспекти, – я, – каже, – маю тобі багато чого сказати, за знайомство!» – «За знайомство», – підтримую я тост. «По-перше, – він запиває спрайтом, – мені сподобався твій виступ». – «Дякую, – я теж запиваю спрайтом, – ви все зрозуміли?» – «Хлопче, – чувак поблажливо, але водночас прихильно посміхається, – я валив цих сук іще в сорок п'ятому, розумієш?» – «Ви знали Мілоша?» – цікавлюсь я про всяк випадок. «Знав», – говорить він, випивши. «Що, – перепитую, – особисто?» – «Особисто – ні, але знаєш, – він замовляє по третій, – є три великих поети: по-перше – Волт Вітмен...» – «А далі?» – питаю я. «Що?» – підіймає він голову. «Ще хто? – перепитую я, – Волт Вітмен, а ще хто?» – «Волт Вітмен, Волт Вітмен, – говорить він, запиваючи спрайтом свою третю, – я був одного разу у вашій країні». – Він, здається, змінив тему. «У сорок третьому?» – уточнюю я. Він не звертає на мене уваги. «Познайомився тоді з багатьма вашими поетами, фантастичні люди, ти віриш? Не знаю, що вони там пишуть, але уявляєш, вони мене поїли чистим спиртом, фантастика. Ти знаєш, – продовжує він далі, – що від спирту багато людей умирає?» – «Люди вмирають від технічного спирту», – відказую я. «А від простого?» – «А від простого живуть, – кажу я, – та й технічний спирт... знаєте, я думаю, що люди, п'ючи технічний спирт, умирають від самої назви "технічний спирт" – є в цьому щось фатальне...»

...найгірше те, що ви зробили з кіно й телебаченням.

Хоч би як ви маскувалися і грузили населення, усе одно потім говоритимуть: ось вони, ці продюсери й телемагнати, які перетворили нашу не таку вже й погану цивілізацію на купу ідеологічного гівна та маскультової бутафорії. Ви можете скільки завгодно запускати свою контрпропаганду, яка, ясна річ, вигадана теж вами, говорити в так званій прогресивній пресі та на незалежних ефемках про тотальний тіві-контроль, про зомбування, вироблення інформаційних рефлексів і тому подібну поїбень, очевидно, що й надалі більшість дезорієнтованого суспільства буде вестися на ваші лажові розкладки і, згідно з ними, ділитися на хороших і поганих, правильних і неправильних, словом, брати участь у вигаданих вами змаганнях на виживання. Але річ у тому, – і ви самі це добре знаєте, – що можна просто

відмовитися від участі, відмовитися і все – вимкнути свій ящик, послати нахуй листоношу й не відповідати на повістки, щоправда мало хто з такої можливості користується, це вже, безперечно, ваша заслуга, результати вашої посівної, он ви скільки всього придумали, уся ця ваша бойова термінологія, вигадані вами терміни й поняття: «конформізм», «нонконформізм», «альтернатива», «субкультура» – ви розливаєте це гівно зі своїх брандсбойтів, і що найприкріше – купа народу ведеться, героїчні підлітки намагаються створити опір, ведуть боротьбу, організовують підпілля, навіть не помічаючи, що джунглі, з яких вони намагаються вирватися, зроблені з якісної бутафорної гуми, обробленої протипожежним розчином.

Гаразд, я справді можу багато чого закинути цій цивілізації, і то без жодного зла, просто так – задля обміну інформацією, сказати б, але справа не в мені, я далекий від того, чим ви займаєтесь, я навіть програму телепередач ніколи не читаю, пишатися тут, можливо, і немає чим, але все ж. Просто мені не подобається той пафос, із яким ви все це робите, до чого вся ця помпезність, коли ви починаєте говорити, наприклад, про втрачені покоління чи революції в мистецтві. Які втрачені покоління? Мені не вистачає у ваших діях цинізму, усі ці соплі, які розмазують по щоках борці з режимом і несправедливістю, так, ніби хтось із них справді мав намір щось змінити, ви недопрацьовуєте, відверто недопрацьовуєте, збудовані вами в кінопавільйонах барикади, інсценізована вами боротьба між респектабельністю і бунтарством, сплановані та проплачені вами на багато років уперед поколіннєві, релігійні та міжетнічні конфлікти, усі ці робочі моменти великої мильної саги, якій ви безуспішно намагаєтесь надати рис епопеї і трагедії – вони насправді не затягують і не тримають біля екранів. Ви халтурите, і я сподіваюся, саме це колись і заведе вас, урешті-решт, у глухий кут. Тому що, ну подумайте самі, скільки може існувати бойз-бендів на душу населення, скільки різновидів пральних порошоків потрібно людству, скільки кримінальної інформації людина спроможна сприйняти за добу? Усе ж обмежено, обмежено насамперед фізіологічними можливостями сучасної людини, а вони – і ви це, знову ж таки, знаєте краще за мене – доволі скромні: здоров'я сучасної людини, підірване фаст-фудом і безпечним сексом – вигаданим вами, аби відволікати пролетаріат від класової боротьби, – такого здоров'я надовго не стане. І найгірше те, що для вас це закінчиться хіба лише фінансовим банкрутством і терміновим розпродажем акцій ваших великих тіньових американських гірок, на які ви перетворили нашу, загалом доволі симпатичну, цивілізацію. Хто по-справжньому буде оплакувати повну й цілковиту загибель усіх телепродюсерів, разом узятих? По-справжньому – ніхто. За вами немає сильних здорових почуттів, нормальної вітальності; уся створена вами сітка телепрограм елементарно втрачає свою актуальність і необхідність, якщо її щотижня не оновлювати. Як на мене, значно привабливіше просто не спілкуватися із вашими персонажами, незалежно від того, за що вони борються – за стабільність на біржах чи перемогу ойкумени, ви їх створюєте за якимось скаутським принципом, усіх цих чуваків – припухлих від біржових перепадів, рано постарілих економістів, з одного боку, та вдавано розбитих побутовим пресом і соціальною неадекватністю понтових нонконформістів – з другого; вони всі грають у свою воєнно-польову гру, намагаючись будь-що захопити зелений прапор супротивника, але, знайшовши його, максимум, що вони можуть, – це перегрупуватися, провести необхідні заміни особового складу й наново ганяти в лісах, виправдовуючи своє суворе скаутське призначення. Спілкування з вашою цільовою аудиторією просто грузить, ці діти, вони просто запресовані ідеологією і пропагандою – наприклад, коли

вони курять драп, вони ж не просто курять драп, вони займають певну соціальну позицію, твою матір, і з ними треба рахуватися; коли вони слухають якусь музику, вони обов'язково закладають у це якусь ідеологічну концепцію; вони мені говорять, ти ж ось, чувак – за всім, що ти говориш, теж стоїть певна позиція, за цим же щось стоїть, і я особисто не маю аргументів, а головне – бажання, щоб переконати їх у чомусь протилежному. Так чи так, мені завжди простіше було не пояснювати, ніж користуватися вигаданою вами ж термінологією, тому що я не люблю, коли в побутовому, скажімо, алкоголізмі чи побутовій, скажімо, невлаштованості вбачають жест і знак, це неправильно, як на мене, а якщо й правильно, то однаково по-дебільному. Моя б воля, я побудував би яку-небудь ідеальну Китайську Народну Республіку, так, щоб Китай, але без підараса Мао, щоб там не було ніяких бойз-бендів, селф-мейд-менів, мідл-класу, інтелектуалів й андерграунду, натомість – прості емоції, просте спілкування, секс без презервативів, економіка без глобалізму, парламент без зелених, церква без московського патріархату, а головне – ніякого кабельного телебачення...

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=10401333&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.